

OLAV

Mette Nygård, s. 3

Edith Stein - en helgen for det tyvende århundre

Arne Fjeld o.p., s. 6

Preken ved requiemmessen for pater Finn D. Thorn o.p.

Per Bjørn Halvorsen o. p., s. 8

Vatikanet og rettferdigjøreleslæren

Beatrice Sandberg, s. 14

Den franske retoriker Bossuet - i norske oversettelse

Vera H. Føllesdal om aktuelt skuespill, s. 16

Claudels "Partage de Midi" - et skuespill og dets historie

Helene Pande om boken "Billingsmetoden", s. 20

En noe tung presentasjon av viktig tema

Blikk på tiden, s. 24

Den store revejakten

ST. OLAV

Fredelig grense- sprengning

Den 16. oktober var det 20 år siden polakken Karol Wojtyla ble valgt til pave. Valget var overraskende: Den første ikke-italiener på Peters stol på 455 år, dertil en fra et jernteppeland. Valget viste at grenser var brutt. Og Johannes Paul IIs avsluttende ord i talen ved innsettelsen er blitt historiske, på flere måter: "Vær ikke redde, åpne alle dører på vidt gap. Åpne landenes grenser, de økonomiske og politiske systemer." Og det, eller rettere den, som denne gigantiske gjennomtrekk i siste instans skulle åpne for, var "Jesus Kristus". Intet mindre.

Det står en del om grenser i dette nummer av St. Olav, om grenser og stengsler som rives eller søkes revet. Om mennesker som stiller modige, ofte selvransakende spørsmål, for at rettferdigheten og sannheten skal få bedre kår i verden. Om mennesker som gjør virkeligheten vakrere og utsynet videre. Her skal bare pekes på et par - leserne kan selv lete videre i teksten.

Dominikanerpater Finn Dominique Thorn, som døde den 29. september i år, 92 år gammel, og som minnes i dette nummer av bladet, var en slik grensesprenger. Før det var politisk korrekt på katolske mark, preket og skrev han utrettelig om økumenikk, om den gjensidig berikende samtale mellom de kristne. Den som er en selvfølge i dag, men som mange fant mistenkelig og farlig dengang da.

Annetsteds i bladet minnes det om at tredivet år er gått siden den latinamerikanske bispekonferanse innledet sitt oppgjør med fortiden, med sin kirkes altfor nære bånd til de mektige og rike, til det velfødde og undertrykkende "establishment". Nå skulle omsorgen for de fattige øverst på dagsordenen: "opsjon for de fattige" eller "de fattige først" ble frigjøringsteologiens slagord. En teologi som fikk motbør i Roma: å snakke om syndige samfunnsstrukturer smakte av marxisme og farlig perspektivforskyvning. I dag snakker også den utrettelige evangelist og døråpner Johannes Paul II om syndige samfunnsstrukturer som krenker menneskeverdet.

Systemkritikk opptok ikke en som Mor Teresa av Calcutta. Hun bare brettet opp ermene og tok seg av ofrene for systemene, uten om og men og teorier - med smil om munnen og bønn i hjertet. Hun nevnes *ikke* andre steder i bladet, men fremheves altså her. Ikke først og fremst fordi det i høst er ett år siden hun døde, men fordi hun i høy grad har bidratt til å gjøre verden vakrere. Og fordi hun minnet oss om noe livsviktig: "å gjøre små ting med stor kjærlighet".

Det kan sprengne mange grenser, på velgjørende fredelig vis. Og det trengs i en verden der, lovprist globalisering til tross, gamle gjerder mellom "dem" og "oss" forsterkes, og nye rigges til villig vekk.

Moss: fra børs til katedral - nesten

Midt i Moss og vegg i vegg med Rådhuset ligger den, den nye katolske kirken i Moss. Og om bygningen ikke akkurat har en fortid som børs, så huset den i mange år en bank, og er nå, om ikke katedral, så i hvert fall nyinnredet og nyvislet sognekirke for de rundt 650 katolikkerne i menigheten i Moss. Den 29. september var det pontifikalmesse og innvielse ved biskop Gerhard Schwenzler. Menigheten i Moss samler katolikker fra kommunene Moss, Råde, Rygge og Våler

samt tettstedene Hobøl, Hølen og Son. Sogneadministrator, pater Piotr Pisarek, pendler fra oblatfedrenes kommunitet i Fredrikstad til St. Mikael i Moss; han har også det pastorale ansvaret for menigheten i Askim.

Det er fire år siden Oslo Katolske Bispedømme kjøpte banken i Moss med tanke på ny kirke. Det gamle kapellet i Ryggeveien var blitt for lite for en menighet i sterk vekst, og eiendommen ble solgt. "Det inne-

bar at vi i hvert fall hadde litt startkapital," sier formann i menighetsrådet, Eric Sundt-Johannesen, til "St. Olav", "og vi har presset ganske kraftig på for å få ny kirke og vært ivrig med i prosjektet." Men nå er banken blitt kirke - med menighetssal "på mezzaninen og møte- og undervisningsrom i underetasjen. Og bomberommet er blitt, eller rettere skal bli, ungdomslokale, men der gjenstår en del arbeid som de unge selv skal ta i med," sier Sundt-Johannesen.

Mette Nygård: Edith Stein - en helgen for det tyvende århundre 3

13. oktober i år ble den jødiske filosofen og karmelitternonnen **Edith Stein, søster Teresia Benedicta av Korset, helligkåret som martyr av pave Johannes Paul II. Hun ble drept i Auschwitz i august 1942, sammen med en gruppe på flere hundre kristne jøder; de ble henrettet som hevn for Den nederlandske katolske kirkes motstand mot de tyske jødedeportasjonene. Sin egen korsvei hadde hun tidlig sett for seg, allerede da Hitler kom til makten. «Etter ethvert møte hvor jeg blir oppmerksom på min egen utilstrekkelighet når det gjelder påvirkningsmuligheter, skjerper behovet seg hos meg for mitt eget brennoffer» (... *die Dringlichkeit des eigenen Holocaustums*), skrev hun så tidlig som i fastetiden i 1930. Men hvordan hadde hun tilegnet seg denne innsikten, dette klarsynet?**

Edith Stein som ung filosofistudent

Edith Stein ble født 12. oktober 1891 som yngste datter i en søskenflokk på elleve, i en jødisk familie i Breslau i Øst-Schlesien, (nå Wrocław i Polen). Hun ble født på Yom Kippur, den store jødiske forsoningsdagen «da ypperstepresten først skred inn i Det aller helligste og ofret sonofret for seg og hele folket, hvoretter 'Syndebukken', lastet med alle folkets synder, ble drevet ut i ødemarken,» skrev hun mange år senere i et selvbiografisk fragment. Og føyer til: «Min mor la stor vekt på dette, og jeg tror at dette, mer enn noe annet, bidro til at hennes yngste barn ble svært dyrebart for henne». Den store forsoningsdagen var noe som også skulle bli skjebnebestemmende for henne selv. Faren døde tidlig, før Edith hadde fylt to år. Moren overtok familiens tømmerforretning, og Edith ble overlatt til de eldre søskens opp-

dragelse. Hun viste tidlig stor intellektuell begavelse, men måtte fort lære at en liten jødinne ikke kunne være den flinkeste i klassen. Bortsett fra moren og bestemoren, som var strengt ortodokse, tilhørte resten av familien den intellektuelle, sekulariserte, jødiske urbane middelklassen som hadde sprunget opp i Preussen på slutten av forrige århundre. Edith selv erklærte seg som ateist fra 13 års alder, og nektet å få påført religionskarakter på sitt avgangsvitnesbyrd på skolen.

Edmund Husserl, fenomenologens far og en av dette århundres største filosofer, var professor i Göttingen. Edith kom tidlig over et av hans sentrale verker, *Logiske undersøkelser*, og ble fascinert. Hun så for seg at her kunne hun finne veien til sannhet. Handlekraftig som hun var, besluttet hun seg for å reise til Göttingen og studere under ham. Hun var 22 år gammel. Hun kom inn i et stimulerende intellektuelt miljø, blant noen av sentral-Europas skarpeste unge forskere. Men første verdenskrig kastet sin skygge over studietiden. I 1917 falt Adolf Reinach, en av hennes nære filosof-venner, i kri-

gen. Edith tilbød seg å hjelpe enken med å rydde opp i hans papirer. Hun grudde seg fælt for møtet, og ventet å finne en kvinne knust av sorg. Derfor ble hun forbløffet over å se hvorledes fru Reinachs kristne tro holdt henne oppe. 25 år senere, kort før sin egen død, mintes hun dette møtet i et brev til en venn: «Det var mitt første møte med Korset og med den guddommelige kraft som det meddeler dem som bærer det. For første gang så jeg håndgripelig for meg den Kirke som ble født av Frelserens lidelse i dens seier over dødens brodd. I det øyeblikk brøt min vantro sammen, og Kristus strålte opp, Kristus i Korsets hemmelighet». Hun hadde fått en sjelig stimulus som gikk hinsides det hun kunne hente innen filosofien. Fire år senere kom hennes store trosgjennombrudd, da hun leste Teresa av Ávilas selvbiografi, *Boken om mitt liv*. «Jeg leste den,» sa hun senere, «og forsto at dette var Sannheten.» Hun satte seg ned og leste messeboken og evangeliene, og ble opptatt i Den katolske kirke 1. januar 1922, 31 år gammel. Hun fikk stilling som lektor ved dominikanerinnenes

Mette Nygård - er psykiater og forfatter. Hennes ferskeste bok er fjorårets "Og vegjine falle så vide. Om gamle og nye pilegrimsmål"

Edith Stein: vår kjærlighet til menneskene er målestokken

«Etter at hun hadde funnet veien fra jødedommen til kristendommen, ønsket hun ikke først og fremst å være filosof, vitenskap-skinne eller foredragsholder om kvinnespørsmål, men å være en kristen,» skriver Waltraud Herbstrith i en artikkel om Edith Stein i ukemagasinet *Christ in der Gegenwart*. Waltraud Herbstrith, med klosternav-

net *Teresia a Matre Dei*, er priorinne i Karmel-klosteret i den tyske universitetsbyen Tübingen og forfatter av flere bøker om Edith Stein.

«I et foredrag sammenfattet Edith Stein sitt program slik: 'Vår kjærlighet til menneskene er målestokken for vår kjærlighet til Gud. Den naturlige kjærligheten gjelder den ene eller den annen som er bundet til

oss ved blodsband, eller som står oss nær på grunn av karakterslektskap eller felles interesser. De andre er de fremmede som ikke angår en, som kanskje til og med virker frastøtende ved sitt vesen, slik at man ønsker å holde dem på så lang avstand som mulig. Men for den kristne er det ingen som er 'fremmed' - den vi står overfor er alltid vår neste og den som trenger oss mest.'»

4

gymnas i Speyer for å kunne leve seg inn i et katolsk miljø. Etter å ha lest Teresas selvbiografi, hadde hun ganske snart erkjent at hennes kall var å bli karmelittermonne, men de ytre omstendigheter gikk imot henne. Moren hadde fått sjokk da hun fikk vite at yndlingsdatteren var blitt kristen. Et annet familiemedlem skrev senere, uten omsvøp: «Katolisismen kjente vi bare fra å ha sett denne lavtstående menneskeklasse (det var polakkene hun snakket om) på vårt øst-schlesiske hjemsted, og trodde at den katolske religion besto i å krabbe på knærne og kysse prestens sko. Så vi kunne ganske enkelt ikke fatte hvordan vår høytstående Ediths ånd kunne fornedre seg til denne overtroiske sekten!» Edith ville nødig bebyrde dem med flere sjokk på en gang. Hennes åndelige veileder, abbeden i benediktinerklosteret i Beuron, frarådet henne også å gå i kloster - Kirken trengte henne der hun var. I løpet av tiden i Speyer drev hun utstrakt foredragsvirksomhet, særlig angående katolske kvinnespørsmål i tillegg til sin lærergjerning, veiledningsvirksomhet og sine oversettelser av Tomas Aquinas og kardinal Newman til tysk.

Paradoksalt nok var det Hitlers nasjonalsosialisme som åpnet veien til Karmel for henne. De ikke-ariske lovene som ble innført, gjorde det etter hvert umulig for henne å få arbeid i skoleverket. Hun fikk tilbud om en stilling i Sør-Amerika, men avsto for iallfall å kunne være i samme land som moren. Under en andaktsstund i karmelittkirken i Köln fikk hun en forutanelse om at de jødeforfølgelsene som var satt i gang, var «Herrens kors som nå ble lagt på det jødiske folk. De fleste ville ikke forstå det, men de som forsto det måtte beredvillig ta det opp i alles navn. Jeg ville gjøre det; Han måtte bare vise meg hvorledes.» Da andakten

Da Edith Stein ble ikledt i Karmel-klosteret i Köln, tok hun navnet *Sr. Teresia Benedicta av Korset*.

var over, fikk hun en indre visshet om at hun var blitt bønnhørt; hun visste bare ikke hva det å bære korset skulle bestå i.

14. oktober 1933 trådte hun inn hos karmelittene i Köln. Under ikledningen året etter tok hun navnet *Teresia Benedicta av Korset*: «*Teresia*» etter ordenens grunnleggerske, «*Benedicta*» etter St. Benedikt og klosteret i Beuron, hvor hun hadde hatt sitt åndelige hjem, og «*av Korset*» fordi det var hennes bestemmelse. Hun fikk fem lykkelige år som novise og «ung» ordenssøster i Köln før Krystallnatten, 9. november 1938. Da begynte de virkelig ond-sinnede jødeforfølgelsene fra regimets

side, og hun forsto at hun satte klosteret i fare hvis hun ble i Köln. Nyttårsaften 1938 ble hun fraktet over grensen til Holland, og fikk plass i Karmelklosteret i Echt. Under oppholdet der fikk hun mulighet for å fullføre sitt store filosofiske verk *Akt og potens*, som først ble utgitt etter krigen under tittelen *Endelig og evig varen*. Dessuten skrev hun flere helgenbiografier, en artikkel om «*Veier til Gudserkjennelse*» og til slutt sitt verk om Johannes av Korset, Karmelitterordenens andre store helgen og grunnlegger, hvis 400-års fødselsdag skulle feires i november 1942. Hun kalte boken *Korsvitenskap*, et stort kommentararbeid basert på Johannes

Pasifisme - bare svermeri?

"Eg trur det er få saker som er meir marginaliserande i kyrkja enn å vere pasifistisk kritisk av militærvesen som kyrkja signar ved å vigsle prestar til å bere militær uniform og våpen," sier Oddbjørn Leirvik, teolog og NAVF-stipendiat.

"Radikal ungdom har nok eit visst slingsmann," sier Leirvik. "Men om ein hevdar eit pasifistisk standpunkt i moden alder, står ein i fare for å bli rekna som

svermar av den massive kyrkjelege majoriteten, som følgjer den like bastante folke-meininga i denne saka.

Ville kyrkja i det heile tore å distansere seg frå militærvesenet, om fleire utifra Kristi førebilete skulle bli overtyste om at kyrkja må vere uvæpna? Eg tvilar. For ei militærkritisk folkekyrkje er noko nær ei sjølvmotsetning."

NYTT NORSK KIRKEBLAD

Meir avslappa haldning til preika!

"Kanskje har vi for høge ambisjonar med preikene våre," skriver redaktør Øystein Bjørdal i Luthersk Kirketidende. "Preika høyrer til mellom salmar, bøner og sakrament og må tilpassast denne heilskapen.

Vi veit at mange prestar slit under kravet til korleis preika skal vere. Men kanskje kan vi unne oss ei litt meir avslappa haldning til preika og henta fram meir av meditasjonen og ettertankens form i gudsteneste-forkynninga, og tale fram ei levande stille, ei stille prega av kvile og forventning om Guds nærver i ord og sakrament."

av Korsets dikt (som hun gjendiktet fra gammel-spansk til glimrende tysk) og hans teologiske forelesninger over sine egne dikt. Ved siden av å være en trofast gjengivelse av Johannes av Korsets tanker, gjenspeiler *Korsvitenskap* hennes egne indre erfaringer gjennom mange års stille bønn og kontemplasjon. Hun hadde akkurat rukket å beskrive Johannes' dødsleie da Gestapo kom og hentet henne og hennes søster Rosa, som var blitt legsøster i samme kloster. Søsteren ble forstenet av skrekk, men Edith tok henne i hånden og førte henne med seg. «Kom, vi går for vårt folk,» sa hun.

Det var ca. 300 hollandske døpte jøder som ble samlet opp i transittleiren Westerbork, blant dem tyve-tretti ordensfolk. De ble stuet inn i kuvogner som ble koplet til det vanlige hurtigtoget til Ludwigshaven. På jernbanestasjonen der sto en stasjonsbetjent som ble tilropt av en mørkkledd kvinne i en av fangevognene. «Kjenner De NN?» spurte hun. (Det var en nevø av en av hennes tidligere skriftefedre). Det gjorde han, tilfeldigvis. «Si til ham at Edith Stein - søster Teresia Benedicta - reiser mot Østen», sa hun. Det var det siste vitnesbyrd om hennes siste dager som hennes medsøster i Karmelklosteret i Köln klarte å oppspore da krigen var omme. Man tror at hun, og hele den fangetransporten hun fulgte med, ble sendt direkte til gasskamrene i Auschwitz den 9. august 1942.

Saligkårsprosessen av Edith Stein ble innledet allerede i 1964. Vår nåværende pave, Johannes Paul II, har fulgt den med personlig interesse. Han var selv interessert i Husserl og fenomenologien i sin studietid, og inviterte den polske filosofen Roman Ingarden, en meget nær kollega og venn av Edith Stein, til å holde minneforedraget om henne mens han var kardinal-erkebiskop av Krakow. Under saligkårsfeiringen i Kölnerdomen, 8. mai 1987

var paven selv til stede og holdt hovedtalen.

Den første biografien om Edith Stein ble utgitt av en av hennes ordenssøstre i 1957. Senere er det kommet en rekke biografier; skoler, klostre og institutter er blitt oppkalt etter henne, og det er blitt holdt seminarer om henne, som filosof, som religiøs forfatter og som mystiker, både i Europa og i Nord- og Sør-Amerika. Til nå er hennes samlede skrifter og korrespondanse kommet ut i fjorten bind.

Karakteristisk nok - for Europa - har hennes helligkåring skapt konflikt. Paven skulle ha kanonisert henne under sitt besøk i Polen i 1997, men dette ble utsatt fordi hun ikke var polsk, selv om hun var født i det som nå er Polen. (Ironisk nok var hun det meste av sitt liv meget stolt av å være prøysser). Hennes kanonisering har også vakt bitre protester fra jødisk hold, fordi hun blir skilt ut fra andre jøder, mens alle ble henrettet på grunn av sin etniske tilhørighet. Hennes martyrdom er til og

med blitt trukket i tvil, fordi hun ikke ble drept mens hun forsvarte troen, men «bare» fordi hun var jøde. Men Kirken opererer i dag med et videre begrep om «martyriet» enn for hundre år siden eller tidligere. Idag regnes også dem til martyrenes rekker som blir drept på grunn av «hat mot troen». Derfor ble det også fremmet forslag om at Edith Stein ikke burde helligkåres alene, men sammen med de andre jødiske katolikkene som ble henrettet sammen med henne, men forslaget kom antagelig for sent.

Denne intense kvinnen, som viet sitt liv, først til å finne sannheten, og da hun fant den, å fortape seg i den, i Guds kjærlighet, er blitt et symbol for vår tid. Hennes bakgrunn som jøde, som ateist, som filosof, som flyktning, katolikk og mystiker, hennes liv og anonyme død, resymerer hele Europas historie i dette århundre.

Fra Bønneboken:

En sjel overvældet av Guds kjærlighet

Mine er himlene og min er jorden. Mine er folkeslagene.

Mine er de rettferdige og mine er synderne.

Meg tilhører englene og Guds Mor, og alle ting er mine.

Og Gud selv er min og helt ut for meg, fordi Kristus er min og helt ut for meg.

Hva ber du så om, min sjel? Hva søker du?

Alt dette er ditt, helt og fullt. Søk intet mindre!

Bøy deg ikke etter smulene fra din Faders bord.

Gå ut, min sjel, juble i din herlighet.

Skjul deg i glansen og fryd deg!

Du skal få alt ditt hjerte begjærer!

Johannes av Korset (1542 - 1591)

Økumeniske glimt (1)

“Det er ingen overdrivelse å si at det måtte en verdenskrig og tysk okkupasjon til for at noe skulle begynne å skje i forholdet mellom den lutherske og den tallmessig svært beskjedne katolske kirke i Norge. Går man til bladet *St. Olav*, både før 1. verdenskrig og i mellomkrigstiden, er omtalen av landets statskirke konsekvent negativ. Men i

rettferdighetens navn skal det nevnes at selv en upreget apologetisk begavelse som biskop Fallize i sin teologi ikke var så negativ i bedømmelsen av protestantene som han var i sin polemikk. Det finnes flere bemerkninger fra hans penn hvor han tilkjenner gode lutheranere større mulighet til evig frøelse enn dårlige katolikker, og biskop Fallize la listen høyt i så henseende,” sa domi-

nikanerpater Per Bjørn Halvorsen i et foredrag under årets Olsokdager i Trondheim.

“Den spede begynnelse til kontakt mellom den allmektige norske statskirke og den katolske sannhets fyrstårn i Akersveien ble lagt under den tyske okkupasjon av Norge. Daværende biskop Mangers, som var luxemburger, hadde ikke større sympati for den tyske okkupasjonsmakt enn biskop

Arne Fjeld o.p.:

6 Preken ved requiemmessene for pater Finn D. Thorn o.p. (1906 -1998)

Den 28. september ble requiemmessene for dominikanerpater Finn D. Thorn, banebryter for den økumeniske dialog her hjemme og dyptplyende litterær skribent, feiret i en fullsatt St. Dominikus kirke i Oslo. Vi gjengir pater Arne Fjelds preken, som tok sitt utgangspunkt i dagens evangelium, Joh 11,17-27. Etter messene ble pater Thorn stedt til hvile på dominikanernes gravsted på Vestre Gravlund.

“Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve, om han enn dør. Og enhver som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dør. Tror du dette?”

Finn Dominique, eller pater Thorn, som de fleste av oss kalte ham, trodde. Troen på Kristus preget hele hans liv og all hans gjerning.

Han leste teologi på Universitetets teologiske fakultet, og likesom Krogh-Thonning før ham, kom han til at han måtte tilhøre den romersk-katolske kirke. Han dro til Frankrike og leste teologi, og der hørte han kallet til å tre inn i dominikanerordenen.

For 65 år siden i disse dager avla han sine første løfter i Ordenen. Der fikk han lære den store teologen Yves Congar å kjenne, en forløper for økumenisk tenkning i katolsk ramme. Hjemme i Oslo etter endt utdanning ble pater Thorn en forløper for økumenisk tenkning i den katolske kirke i Norge.

“Man vender alltid tilbake til sin første kjærlighet,” sier et ordtak. Pater Thorn hadde på en måte aldri forlatt sin første kjærlighet, det høykirkelige lutherske miljø. Einar og Vera Molland, og mange andre, forble hans venner livet igjennom. En del av teologvennene møtte han igjen i fangenskap på Grini i 1945.

Personlig vennskap mellom kristne av ulike konfesjoner er en kraftig inspirasjon til økumenisk strev. Det me-

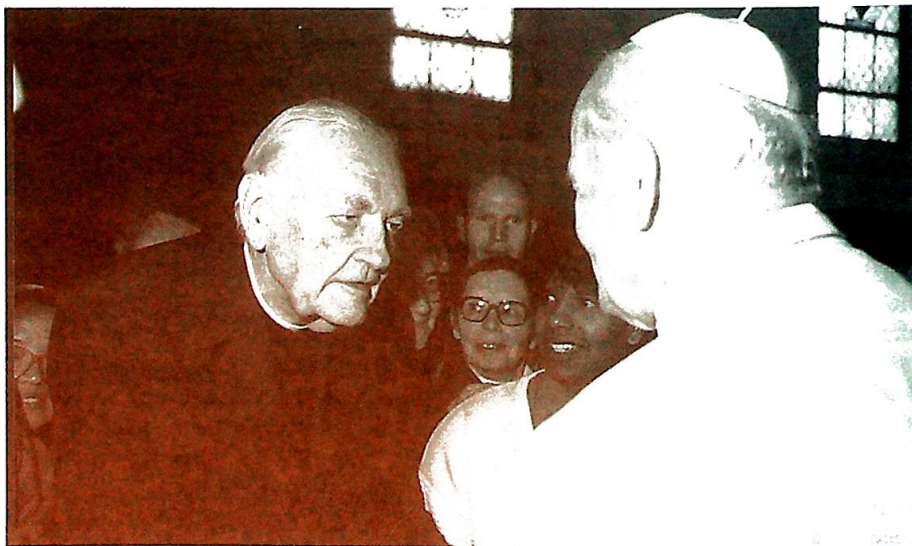
ningsløse i splittelsen blir nærmest til å ta og føle på. Ja, ettersom det økumeniske klima i Norge ble bedre, ble det litt problematisk for pater Thorn at han hadde gjennomgått sin tids konversjonsrituale og avsverget sin lutherske tro, som man måtte dengang. Han så jo at den lutherske teologi, ut fra sine prinsipper, er en respektabel tankebygning. Et av hans siste verker var en personlig bok: *Luther i mitt liv som katolikk*, hvor han bearbeider denne erfaringen. Nå vet vi at hans innsats har vært til berikelse for økumenikken i

Norge, både i luthersk og katolsk kirke.

“Man vender alltid tilbake til sin første kjærlighet.” På sitt værelse, helt til det siste, hadde han et portrett av John Henry Newman, den engelske konvertitten fra forrige århundre som i sine år som katolikk - fordi han var forut for sin tid - ble møtt med mistro både av biskop, kardinal Manning, og pave, Pio Nono. Først mot slutten av sitt liv ble Newman og hans teologi rehabilitert ved at Leo XIII gjorde ham til kardinal - slik det i vårt århundre hendte med Yves Congar. Pater Thorn følte skjebnefellesskap med Newman.

På sitt værelse hadde han også et portrett av Sigrid Undset, som han ikke kalte Sigrid Undset, men “*fru Undset*”, slik de gjorde som fikk omgås henne i hennes levetid. Pater Thorn skrev om henne, og om Ibsen og Garborg: Det norske var ham kjær likesom det finske - hans mor var finsk. Han var takknemlig over alt han hadde lært på kontinentet. Han brukte et sabbatsår til nye opphold i Strasbourg og Roma.

Men kanskje var kommunitetens livets

St. Olav domkirke i Oslo juni 1989: Pater Finn D. Thorn hilser på pave Johannes Paul II.

Berggrav, og en viss kontakt mellom de to fant sted i forbindelse med Den norske kirkes kamp under krigen, en kamp som i dag er skammelig lite kjent, også i befolkningen her til lands, for om den kan man med rette og ikke minst her, ved Fjellbus bispesete, bruke Churchills berømte ord: *That was their finest hour,* sa pater Halvorsen.

Økumeniske glimt (2)

“Under sine studier hadde han som lærer den senere så berømte pater Yves Congar, katolsk økumenikks viktigste skikkelse i dette århundre, og en av de mest innflytelsesrike teologer ved Det 2. Vatikankonsil. Finn Thorn, med sin strengt lutherske bakgrunn, ble naturlig nok sterkt inspirert av sin lærer og begynte å gjøre hans tanker kjent i vår hjemlige katolske andedam.

Men det hører med til historien at den muntlige tradisjon i vårt kloster i Neberggaten vet å fortelle at hver gang pater Thorn holdt foredrag om økumeniske emner, satt biskop Mangers på første benkerad for å kontrollere at intet heretisk ble sagt,” sa pater Per Bjørn Halvorsen i et foredrag under årets Olsokdager i Trondheim.

7

franske fasong litt vanskelig for ham. I alle fall husker jeg at da jeg for tredve år siden kom hit til St. Donminikus efter mine studier i utlandet, sa brødrene stadig De til hverandre, slik som studenter gjorde i Paris i 30-årene. Og som et hjertesukk sa pater Thorn, i mine øyne en ærverdig prest på 64 år: *“Kan du ikke si du til meg da, Arne!”*

Kjærligheten til norsk natur preget også hans liv. Så lenge bena tillot, gikk han hvert år fottur i fjellet. Mange somre fikk han bo på Katarinahjem-søstrenes hytte i Valdres. Da det ble umulig å gå, tok han en gang en båttur på Gjende, for å se Jotunheimen igjen. På sykeværelset hadde han også en liten primitiv trefigur av en fjellvandrers med hatt, ryggsekk og kaffekjele, et minne om en stor glede: fjellet!

Det er allerede lenge siden pater Thorn ble borte fra aktivt apostolisk og økumenisk arbeide. Han bodde i mange år av sin produktive periode på Lunden kloster og er stadig verdsatt av søstrene der. Så fikk han bo hos St. Joseph-søstrene, først på Ullernchausséen, siden på Grefsen, og ble mer og mer avhengig av deres uforlignelig omsorg.

Han tok aldri prosessen med kristent sinnelag. *“Gud har satt meg på et sidespor, sa han, “for han vil ha meg for seg selv.”* Dominikanernes liv har en kontemplativ dimensjon: *“Contemplata aliis tradere”* -

Pater Thorn levet også i denne dimensjon. Vi kan være sikre på at de fleste av oss som er samlet i kirken her i dag, har vært gjenstand for hans forbønn. Og fordi han omgikk Fredsfyrsten fortrolig, ble han selv en fredens mann.

Blant tradisjonens åndelige lærere kom den unge piken Thérèse av Lisieux til å stå ham særlig nær. Hun erfarte sterkt at Jesu kjærlighet og frelsen i Kristus er gratis gave. *“Alt er nåde,”* skrev hun, ord pater Thorn gjerne ville gjøre til sine.

“Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve, om han enn dør. Og enhver som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø. Tror du dette?”

Pater Thorn trodde dette.

Og derfor er det med vemod, men

også med tillit og glede, vi kan be om at kraften i Kristi Oppstandelse skal reise pater Thorn - Finn Dominique - opp på den ytterste dag.

La oss nå stå, og frembære våre bønner for vår avdøde bror.

Biskop Fredrik Grønningsæter i «Vårt Land»:

Pater Finn Thorn in memoriam

Når pater Finn-Dominique Thorn o.p. den 17. september gikk bort i en alder av 92 år, etter et langt og påkjennende sykeleie, og i dag stedes til hvile, er det høyst betimelig at noen minneord også kommer til uttrykk fra noen som hører hjemme i Den norske kirke.

Det var jo også den Finn Thorn som barn ble døpt inn i og hørte til de to første decennier av sitt liv. Når han, etter å ha påbegynt det teologiske studium, kom til at han ville konvertere til den romersk-katolske kirke, så var det ikke av bitterhet, men nok med en viss skuffelse, han forlot sin barndoms og ungdoms kirke. Kjærligheten til den beholdt han imidlertid hele sitt liv, noe han i sitt rike forfatterskap har gitt mangfoldige uttrykk for.

Det var i Dominikanerordenen han fant sin virkeplass, etter utenlandsstudier med basis i klosteret i Neberggt. 15. Her fortsatte han sine studier både i teologiske og litterære emner og ga dette til beste i verdifulle publikasjoner. Både Ibsen og Garborgs, og naturlig nok Sigrid Undsets, forhold til kristendommen opptok ham sterkt. Dessuten ble han en katolsk økumen av sjeldent kaliber. I den lille boken *“Derfor kirke. Spenninger i norsk kirkeliv i dag”* (1976), er han særdeles ivrig for å løfte frem nye tendenser i den romersk-katolske Luther-forskning, der reforma-

toren blir tilkjent ikke minst profetisk betydning. Hans siste bok, *“Luther i mitt liv som katolikk”* (1983), er på mange måter en varm takk for hva den lutherske kristendomsforståelse har betydd for ham, og en kjærlighetserklæring til den kirke han forlot, selv om han har funnet å måtte gå over til den kirken Luther ble ekskludert fra.

Vi som fikk det store privilegium å lære pater Thorn personlig å kjenne og oppleve at hans vennskap nådde over konfesjonsgrensene, ikke minst gjennom hans ivrige deltagelse i økumeniske samlinger, vi vil ta del i både vemodet og takknemligheten ved hans bortgang. Hans varme personlighet og fine fremtreden gjorde det godt å møte ham. Norsk kirkeliv samlet har lidt tap ved hans bortgang. Også Den norske kirke har grunn til å minnes ham i respekt og takk. En betydelig kristen personlighet og en stor økumen er gått bort.

Fred over pater Thorns minne.

Takk til pater Finn D. Thorn

“Den norske kirke, ja, kirkene i hele Norden, har grunn til å takke for Thorns innsats for større forståelse mellom lutherske og katolske kristne,” skriver Nils. E. Bloch-Hoell, emeritert professor i misjonsvitenskap og den første professor i økumenikk her i landet, i en nekrolog i Aftenposten over dominikanerpater Finn D. Thorn.

“Thorn vokste opp som aktivt medlem av Den norske kirke, som medlem av KFUM

og Norske Studenters Kristelige Forbund, og som student ved Universitetets teologiske fakultet. Han var 22 år da han konverterte til den katolske kirke. Bakgrunnen var den bitre strid som preget Den norske kirke i mange år. Striden toppet seg i møtet i Calmeyergatens misjonshus i 1920, der lavkirkelige og konservative kirkemenn som Ole Hallesby og generalsekretær Ludvig Hope gikk inn for å avvise alt samarbeid med prester som ble ansett for å være libe-

rale. Striden virket avskrekkende på mange kristne, som stud. theol. Thorn med sitt engasjement i KFUM og ‘Forbundet’.

Sigrid Undsets overgang til den katolske kirke ble en tankevekker. Og Thorn har fortalt at lesingen av den engelske presten Robert Hugh Bensons bok “Kristus i kirken” ble avgjørende. Den kom i norsk oversettelse ved Sigrid Undset i 1926,” noterer professor Bloch-Hoell.

8 Per Bjørn Halvorsen o.p.: Vatikanet og rettferdiggjørelseslæren

“Jeg innrømmer villig at jeg, i likhet med andre katolske teologer engasjert i den økumeniske dialog, reagerte med forferdelse på pressemeldingene om den apostoliske stols svar på *Felleserklæringen om rettferdiggjørelsen*. Etter å ha roet meg noe ned, og etter å ha studert selve teksten nøye, er jeg tilbøyelig til, i hvert fall et stykke på vei, å forstå kardinal Ratzingers opprørte reaksjon over pressens dom,” sa dominikanerpater Per Bjørn Halvorsen ved et økumenisk seminar under årets Olsokfeiring i Trondheim. Vatikanets forbehold overfor *Felleserklæringen* ble kjent kort etter at Det Lutherske Verdensforbund, etter stor indre diskusjon, ga sin tilslutning til dokumentet.

Nedenstående redigerte utgave av paterens lange foredrag konsentrerer seg om de utfordringer *Felleserklæringen* innebærer for katolsk teologi og kirkeforståelse, og om Vatikanets offisielle stillingtagen. Pater Halvorsen har tidligere presentert *Felleserklæringen* her i bladet (nr. 1-98).

I løpet av de siste 30 år har det skjedd mere positivt i forholdet mellom den katolske kirke og den lutherske kirke enn i de foregående 450 år. Dette er ingen påstand, men en allment anerkjent kjensgjerning. Pionerer i den økumeniske dialog her hjemme er slike markante lutherske teologer som Einar Molland, Peter W. Bøckmann og Nils Bloch-Hoell, og på katolsk side dominikanerpater Finn D. Thorn.

Om grunnleggende konsens og akseptable ulikheter

Felleserklæringen om rettferdiggjørelsen (FE) fra 1997 er det foreløpig siste av en lang rekke økumeniske dokumenter. Både på luthersk og katolsk hold omtales FE som overraskende og oppsiktsvekkende. Og det oppsiktsvekkende er selvsagt først og fremst at katolikker og lutheranere offisielt og offentlig kan si at det på grunnlag av samtaler som er ført, nå er mulig “for de underskrivende lutherske kirker og den romersk-katolske kirke å hevde en felles forståelse av vår rettferdiggjørelse ved Guds nåde i troen på Jesus

Kristus’ (5), og sammen kunne be-kjenne: ‘Ene og alene av nåde og ved troen på Kristi frelsesverk og ikke på grunn av noen fortjeneste i oss selv blir vi godtatt av Gud og mottar den Hellige Ånd som fornyer hjertene, kaller og setter oss i stand til å gjøre de gode gjerninger’ (15).

Det er mulig dette er mer overraskende for lutheranere enn for oss katolikker, skjønt mang en katolikk som leser setningen “ene og alene av nåde ved troen på Kristi frelsesverk”, vil spontant si: “Se der, nå er den katolske kirke blitt luthersk!” Denne mer folkelige reaksjonen skal man ikke undervurdere. Men den katolske kirke er ikke gått over til luthersk reform, for den har alltid trodd på og hevdet frelsens frie og uforskyldte karakter. Augustin er her bare ett navn blant utallige eksempler; den hellige Thérèse av Lisieux sa på sitt dødsleie: “Tout est grâce” - “Alt er nåde.”

Hvordan kan det ha seg at lutheranerne har brukt over 400 år på å forstå oss katolikker på dette punktet? Det er flere forklarende omstendigheter: For

det første foreligger det alltid i samtale-ene oss i mellom et reelt hermeneutisk problem, et fortåelsesproblem. Det ville være for enkelt å redusere misforståelsene til å gjelde språkbruk, men språkbruken og fremfor alt selve tenkemåten er utvilsomt svært forskjellig. Til det kommer at katolsk teologi har utviklet seg en god del siden 1500-tallet, og dessuten er i besittelse av nye, autoritative utsagn fra Det 2. Vatikan-konsil og fra kirkens alminnelige lære-embede i våre dager, noe det har tatt tid for våre lutherske samtalepartnere å ta inn over seg.

Menneskesynet er et annet problem: Mens luthersk teologi i rettferdighetslæren er interessert i hva som skjer i forholdet mellom Gud og mennesket, ser katolsk teologi på det rettferdiggjorte mennesket. Den katolske kirkes katekisme sier det slik: “Vår rettferdiggjørelse kommer fra Guds nåde. Nåden er den velvilje, den uforskyldte hjelp Gud gir oss til å besvare hans kall: bli Hans barn, få barnekår hos Ham, ha del i den guddommelige natur, i det evige liv (1966). Guds frie inngripen forutsetter et frivillig svar fra menneskets side, for Gud skapte mennesket i sitt bilde, og sammen med frihet ga Han det evne til å kjenne og elske ham. Han har nedlagt i mennesket lengsel etter sannheten og det gode som bare Han kan oppfylle” (2002).

Det er på dette punkt motsetningene mellom katolsk og luthersk forståelse av menneskets rolle i frelses tilegnelsen kommer klarest til syne. I FE heter det: “I henhold til luthersk oppfatning er mennesker ute av stand til å medvirke til sin egen frelse, fordi de som syndere aktivt motsetter seg Gud og hans frelsesgjerning. Lutheranere benekter ikke at et menneske kan avvise nådens virke. Når de betoner at mennesker bare kan motta rettferdiggjørelsen (“mere passive” i den engelske tekst), forkaster de dermed enhver mulighet for å bidra

Glem ateismen!

“Trosforsvaret og forkynnelsen har gjort ateismen, dette komma i idéhistorien, til hovedfiende,” skriver Arne Tord Sveinall ved Institutt for sjelesorg: “Torget er fylt av søkende mennesker, mennesker som vi bare er i stand til å møte i den grad vi møter deres lengsel. Vi kan glemme ateismen. Det er ikke det som det er snakk om, og det har det da nesten aldri vært.”

TIDSSKRIFT FOR SJELESORG

Religiøse sjarlataner

“Det myldrer av religiøse sjarlataner for tiden,” skrev dosent og forfatter Paul Leer-Salvesen for en tid siden i Fædrelandsvennen. “Det vrirler av predikanter som lover langt mer enn de er i stand til å holde, og som fråtser i sultne menneskers sug etter noe sterkt som virker.”

Det som begynner som en fornyende vekkelse, går ofte over i anti-intellektuelt føleri, mirakeltro og demon-tro, som er svært lite kristelig. Den friske nye predikanten kan ofte vise seg å være en autoritær karakteravviker som holder seg med svært private åpenbaringer, og som ikke lar seg kritisere og holde i sjakk av noen andre.”

til sin egen rettferdiggjørelse, men de benekter ikke at de troende fullt og helt er engasjert i troen, som er bevirket av Guds ord selv.”

Trass i dette alvorlige skillet mellom katolsk og luthersk forståelse, lyder FEs konklusjon: “Den forståelse av rettferdiggjørelseslæren som er fremlagt i denne erklæring, viser at det finnes en konsensus mellom lutheranere og katolikker når det gjelder de grunnleggende sannheter i rettferdiggjørelseslæren. I lys av denne konsensus er de gjenværende ulikheter akseptable. . . med hensyn til språkbruk, teologisk utlegning og aksentuering i forståelsen av rettferdiggjørelseslæren. Med andre ord er de lutherske og de romersk-katolske utlegninger av rettferdiggjørelseslæren forenlige og rokker ikke ved den oppnådde konsensus når det gjelder de grunnleggende sannheter.”

Utfordringer for den katolske kirke

De største utfordringer FE stiller den katolske kirke overfor, er ikke synet på rettferdiggjørelsen som sådan, men følgende: Vil den katolske kirke makte å akseptere en felles forståelse av rettferdiggjørelsen som uttrykkes etter forskjellige teologiske innfallsvinkler og på forskjellig antropologisk bakgrunn? Den katolske kirke godtar i prinsippet teologisk mangfold, og kirkehistorien viser at den kan leve med ulike teologiske retninger. Dagens katolske fellesskap aksepterer f. eks. de orientalske kirkers ulikheter som er betraktelige i kanoniske spørsmål av betydelig teologisk viktighet, bl.a. ekteskapets uopploselighet.

Den andre utfordringen er spørsmålet om rettferdiggjørelsen som overordnet kriterium, både for forståelsen av Guds frelsesgjerning i Kristus, og som kriterium for hele kirkens lære og praksis. En slik systematisering av budskapet om frelsen i Jesus Kristus er tilsynela-

tende fremmed for katolsk tradisjon. Ikke bare har Kirken fått og tatt imot det firfoldige evangelium hvor hver evangelist forkynner frelsen i Kristus ut fra sitt perspektiv og sin tradisjon, på bekostning av harmonien evangeliene imellom, men sammenligner man alle de nytestamentlige skrifter, vil man finne at frelsen i Kristus uttrykkes også i form av frigjøring, nytt liv, nyskaperverk, helliggjørelse, gudlighet. Også hos kirkefedrene er oppfatningen av frelsen vidt forskjellig: f. eks. motsier Thomas Aquinas ikke bare Augustin på en rekke punkter, men hans grunnforståelse av mennesket og dets muligheter er vidt forskjellig. Og i vår tid har man så ulike teologer som Yves Congar, Karl Rahner, Edward Schillebeeckx og Hans Urs von Balthasar.

Et annet moment er at mens katolsk tro bæres av en grunnleggende tillit til Kirken, basert på tillit til Kristi løfter og den Hellige Ånds bistand og nærvær i Kirken, til tross for kirkens og dens lemmers syndighet, bæres den lutherske tro i sin grunn av en vedvarende skepsis til kirken. Kirken er en ordening som man kan ha, men som man like godt kan klare seg uten. Kirken har et embede, men kan greie seg uten; kirken har biskoper, men kan unnvære dem; kirken praktiserer ordinasjon, men kan også gi embedet videre uten; kirken regner embedet som livsvarig, men kan også la det bli utøvd på begrensede fullmakter osv. osv.

Kopernikansk revolusjon i retning Kristus

Rettferdiggjørelsen som overordnet kriterium for kirkens lære og praksis stiller den katolske kirke overfor enorme utfordringer. Det grunnleggende er at dette kriterium tvinger kirken til å rette blikket mot Kristus, og bort fra den ekklesiosentrisme, kirkesentretthet, som fremdeles karakteriserer mye av katolsk formhetsliv og forkynnelse.

Også Det 2. Vatikankonsils dokumenter bærer preg av dette: I sentrum står den romersk-katolske kirke og alle de kirker som er i kommunion med den. Dermed kommer de andre, gradert etter hvor megen *defectus* de har: De ortodokse som har alt, bortsett fra kommunion med den romerske stol, anglikanerne som muligens har gyldige embeder, de lutherske kirker, dernest frikirkene osv. Selv ikke-kristne får sin plass i det katolske univers: jødene, muslimene, buddhistene, hinduene, animistene og til sist alle mennesker av god vilje. Det er selvsagt legitimt å tenke slik ut fra den katolske tro, men en kopernikansk revolusjon i retning Kristus, rettferds sol, vil endre perspektivene betraktelige.

Kirken inntar nok en for stor plass i katolsk fromhetsliv og forkynnelse. Hvor mye tid og krefter går ikke med til diskusjoner om “kirken sier”, “kirken hevder”, “kirken lærer”. Også her ville mye være vunnet ved å sette Kristus som subjekt for disse setningene i stedet for kirken. Kirken lærer at den ikke er Guds rike, men den handler ikke alltid etter det den lærer. Den synlige tilhørighet til den katolske kirke har en lei tendens til å komme i stedet for borgerskapet i Guds rike.

Den katolske kirkes offisielle svar

Så sprang da den bomben som ble utløst ved kardinal Cassidys pressekonferanse i Roma den 25. juni, og som har ført til bestyrrelse, forferdelse og protester både fra katolsk og luthersk hold. Anklagende fingre er blitt rettet mot prefekten for Troskongregasjonen, kardinal Joseph Ratzinger, på forhånd ikke akkurat den mest populære mann i den katolske kirke. Ratzinger har følt seg så urettferdig behandlet at han i et leserbrev til avisen Frankfurter Allgemeine Zeitung taler om “bakvaskelseskampanje”. Og han avviser påstått uoverensstemmelse mellom ham og Enhets-

Cuba: religion ikke lenger tabu

“Meldingene fra Cuba om at pave Johannes Paul II's besøk for snart trekvart år siden har bidratt til å gjøre Castros sosialisme mer åpen, er motstridende. På den ene siden hører man om innskrenkninger i religionsfriheten og aksjoner mot enkeltpersoner, på den annen side er det tegn som tyder

på at interessen for religion begynner å våkne.”

Det skriver ukemagasinet *Christ in der Gegenwart* og siterer en kubaner: “Tidligere var religion ikke bare et ikke-tema på arbeidsplassen, det var faktisk tabu å snakke om denslags. Nå opplever jeg at kolleger går i kirken eller lar barna sine døpe.”

Nye signaler?

For første gang siden 1961 har Cubas katolikker fått avholde den tradisjonelle prosesjon til ære for landets vernehelgen, jomfru Maria. Tusenvis vandret gjennom Havnas gater den 8. september og lyttet til kardinal Ortega, som hadde fått tillatelse til å tale offentlig, også det noe enestående, skriver det franske ukebladet *Pèlerin Magazine*. Overføringen av pavemessen tidligere i år var første gang en religiøs sere-
moni fikk plass i cubanske medier.

kongregasjonens kardinal Cassidy om FE som “ren og skjær løgn”. Men siden det altså ikke er noen grunn til å betvile kardinal Ratzingers uttalelse om at Enhetsrådet og Troskongregasjonen “har samarbeidet på det aller nærmeste fra første øyeblikk av”, blir det desto uforståeligere at kardinalens reser-
vasjoner først kom til uttrykk etter at Det Lutherske Verdensforbund og det store flertall av dens medlemskirker hadde godtatt FE. Her bør man kunne forlange et svar, og det bør helst være godt. Et annet ankepunkt er selve den måten teksten er redigert på, som man må betegne som klosset, hvilket man ikke skulle forvente av en så skolert mann som Troskongregasjonens prefekt. En kort positiv paragraf til innledning oppveier ikke påfølgende fem sider med kritiske bemerkninger.

Hva er så Vatikanets offisielle svar? Det første avsnittet i Troskongregasjonens svar sier at FE “representerer et bemerkelsesverdig fremskritt for dialogpartnernes felles forståelse og tilnærming til hverandre; FE viser at det er mange konvergenspunkter mellom den katolske og den lutherske posisjon i et spørsmål om har vært omstridt i århundrer. Man kan med sikkerhet si at man har nådd frem til en høy grad av enighet både hva angår tilnærming av spørsmålet og vurderingen av det. Det er riktig at det foreligger ‘en samstemmighet i lærens grunnleggende sannheter’.”

Dette avsnittet er selvsagt det viktigste, slik Ratzinger selv har presisert. Og han beklager at det har funnet sted “en helt ensidig lesemåte” som gjør at “Vatikanets vektlegging av enighet i rettferdiggjørelseslærens grunnsannheter er blitt oversett”. Ifølge Ratzinger er de forbehold han så lister opp, bare ytterligere presiseringer av spørsmål FE selv sier må gjennomarbeides videre: “På grunn av den overensstemmelse som allerede foreligger angående

mange sider, vil Den katolske kirke bidra til at de fortsatt bestående divergenser overvinnes ved i det følgende å fremlegge en rekke punkter, ordnet etter viktighet, som fremdeles utgjør et hinder for enighet mellom Den katolske kirke og Det Lutherske Verdensforbund om alle grunnleggende sannheter vedrørende rettferdiggjørelsen.”

Derneft gjengis fire innvendinger: Den sterkeste kritikken settes inn mot FEs punkt 4.4 som bærer tittelen “Den rettferdiggjorte som synder”, en uttrykksmåte som vekker perpleksitet i katolske ører. Dette skyldes selvsagt ikke at den katolske kirke ikke er klar over at selv den som er rettferdiggjort ved dåpen, kan begå synder, men at forståelsen av synden er forskjellig i katolsk og luthersk teologi.

FE sier klart at lutheranerne holder fast ved at alle synder er synd, også den augustinske *concupiscentia*, “lysten til det onde”, som fremdeles bekjennes ved begynnelsen av hver luthersk høymesse. Siden den katolske kirke mener at synd, for å være synd, krever en menneskelig akt, kan ikke arvesynden, forstått som *concupiscentia*, være synd i egentlig forstand, slik også den katolske katekisme gjentar. Den katolske kirke skjelner også, som kjent, mellom svakhetsynder (venielle synder) og alvorlige synder eller dødssynder, dvs. synder som fører til fortapelse. Uttrykket “simul justus et peccator” er derfor vanskelig å godta på katolsk hold. Troskongregasjonens svar sier det er vanskelig å se at uttrykket ikke rammes av Tridentinerkonsilets for-
dømmelser.

Dette stiller spørsmålet om grader av teologisk pluralisme, som jeg nevnte som den første utfordring til den katolske kirke. Kan den katolske kirke som har opplevd både Augustin og Thomas Aquinas, leve med den lutherske syndsoppfatningen? I synet på arvesynden er det f.eks. betydelige

forskjeller mellom ortodoks og katolsk syn uten at man på katolsk hold i hvert fall har hevdet at det er kirkesplittende. Er det det i forholdet til lutheranerne?

Den annen innvending fra Roma gjelder det jeg nettopp har drøftet: rettferdiggjørelseslærens betydning for teologi og kirke. Her sies det: “Mens denne lære har inntatt en helt enestående betydning for lutheranerne, må budskapet om rettferdiggjørelsen for den katolske kirke, i henhold til Skriften og bevitnet fra kirkefedrenes tid, innordnes organisk i den grunnleggende ‘regula fidei’s kriterium’, det vil si bekjennelsen av den ene Gud i tre personer, kristologisk sentrert og rotfestet i den levende kirke og dens sakramenter.” Hva dette betyr, har jeg ærlig talt problemer med å forstå. Jeg konstaterer imidlertid med en viss forbauselse at rettferdiggjørelseslærens særlige stilling som overordnet kriterium - et punkt jeg som nevnt har vanskeligheter med - ikke avvises, men man sier bare det som vel antydes i det økumeniske dokumentet “Rettferdiggjørelsen og kirken” fra 1994, nemlig at spørsmålet ikke må stilles til kirken utenfra, men *in ecclesia*. Enhetsrådets tidligere anmerkning, gjengitt i appendiksen til FE, sier det etter min mening klarere: “Riktignok har rettferdiggjørelseslæren forskjellig status i sannhetenes hierarki for lutheranere og katolikker, men begge sider enes om at læren om rettferdiggjørelsen har sin spesielle funksjon fordi den er ‘prøvestenen til alle tider på om en spesifikk tolkning av vårt forhold til Gud kan påberope seg å være kristen’. Den kriteriologiske betydning av læren om rettferdiggjørelsen for læren om sakramentene, kirken og etikken fordrer videre studier,” legges det forsiktig til.

Den tredje innvendingen går, ikke uventet, på menneskets delaktighet i frelsesstielegnelsen. Her slås først den fundamentale enighet igjen fast: “Som

Antirasistisk senter - hva er det?

"Veien mot et samfunn fritt for rasisme er full av hindringer, selv om mye er skjedd de siste årene," sier Joh Ekollo, som nylig overtok ledelsen for Antirasistisk senter. Senteret er en uavhengig stiftelse som samarbeider med aktører både nasjonalt og internasjonalt, forteller Ekollo, som har bodd i Norge i 18 år.

"Vi har ca. 1590 frivillige medarbeidere og ledes av et styre på 15 personer." Men Ekollo legger ikke skjul på at utfordringene står i kø: "Vi vet at det i dag er vanskeligere enn noen gang å skaffe seg jobb og bolig for innvandrere." TJNESTEMANNBLADET

Slovakia: biskoper mot dødsstraff

I takt med den økende kriminaliteten og statlige oppløsningen i Slovakia, blir kravet om innføring av dødsstraff mer høylydt. Landets katolske biskoper har imidlertid gjort det klart at de tar avstand fra bruk av dødsstraff. Effektiv strafferettslig oppfølging, rettssikkerhet og derved et fungerende og effektivt rettsystem virker mer avskrekkende enn dødsstraff, mener biskopene.

CHRIST IN DER GEGENWART

det heter i FE nr. 17, deler katolikker og lutheranere den felles overbevisning at det nye liv kommer takket være den guddommelige barmhjertighet, ikke fra våre fortjenester." Det slås fast at mennesket ikke bare kan si nei til Guds nåde, men også, ved nådens hjelp, si ja til den. Jeg finner det vanskelig å forstå at innvendingens anliggende ikke fullt ut imøtekommes av det som sies i FEs pkt. 20: "Når katolikker sier at mennesker medvirker til å forberede og motta rettferdiggjørelsen ved å si ja til Guds rettferdiggjørende gjerning, ser de et slikt personlig ja i seg selv som et resultat av nåden, ikke som en handling som skyldes menneskets egne krefter." Vatikanets svar dreier seg sannsynligvis om ytterligere presisering, ikke om en alvorlig innvending, og det er vel verd å merke seg at den kommer på tredje plass i disse bemerkningene, som er ordnet etter viktighet.

Den fjerde innvendingen nevner botens sakrament hvor synderen, etter katolsk tro, rettferdiggjøres på nytt. Det er riktig at dette spørsmålet bare så vidt nevnes i nr. 30, og at det ikke gåes nærmere inn på.

I pkt. 5 av Troskongregasjonens svar sies det som konklusjon: "Disse betraktninger har til hensikt å presisere den katolske kirkes lære på de punkter der man ikke har nådd frem til en fullstendig overensstemmelse, og komplet-

tere enkelte avsnitt som fremstiller den katolske lære, slik at man klarere kan se hvilken grad av konsens man er nådd frem til. Graden av enighet er høy, men den tillater oss ennå ikke å fastslå at alle de forskjeller som skiller katolikker og lutheranere vedrørende rettferdiggjørelsen, kun er spørsmål knyttet til vektlegging eller språkbruk [noe FE heller ikke sier]. Noen av forskjellene berører 'aspects of substance', og er derfor ikke alle, i motsetning til det som hevdes i nr. 40, gjensidig forenlig (mutually compatible)."

Den siste delen av svaret har tittelen "Perspektiver for det fremtidige arbeid". Her sies det klart og tydelig: "Den katolske kirke ønsker å bekrefte sitt håp om at dette viktige steg frem mot enighet om rettferdiggjørelseslæren må bli fulgt av videre studier som vil muliggjøre en tilfredsstillende avklaring av de divergenser som fremdeles består."

Jeg innrømmer villig at jeg, i likhet med andre teologer engasjert i den økumeniske dialog, reagerte med forferdelse på pressemeldingene om den apostoliske stols svar på FE. Etter å ha roet meg ned, og etter å ha studert selve teksten nøye, er jeg tilbøyelig til, i hvert fall et stykke på vei, å forstå kardinal Ratzingers opprørte reaksjon. I en viss monn er han nok blitt misforstått, men han er selv i hvert fall delvis skyld i

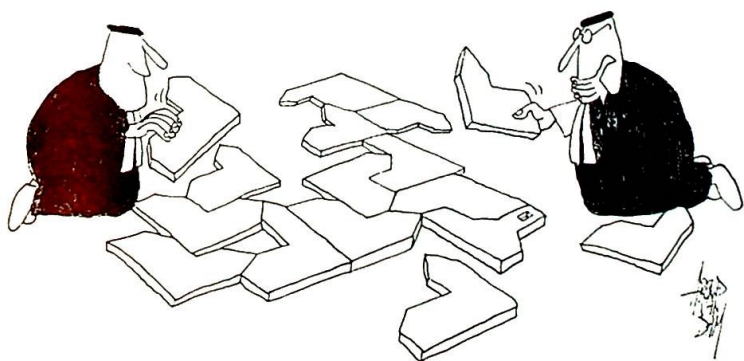
misforståelsen, av de årsaker jeg nevnte tidligere. Både hans fremgangsmåte og hans fremstillingsmåte er og forblir kritikkverdige.

Den økende romerske sentralisme

Denne ubehagelige episoden blottstiller i virkeligheten en del av de svakheter den katolske kirke lider under ved den stadig sterkere romerske sentralisme under det nåværende pontifikat, og som fører til at enkeltpersoner tillegges større vekt og betydning enn sømmelig er i den allmenne kirke. Man kunne ha ønsket at FE var blitt gjenstand for synodale drøftelser i hvert fall i de mest berørte bispekonferanser, i det minste den tyske og den nordiske, selv om jeg går ut fra at de er blitt rimelig rådspurt. Å la viktige spørsmål som angår verdenskirken altfor mye versere mellom romerske dikasterier, er sjelden særlig heldig.

Å se den apostoliske stols svar som et slags brudd i samtalen mellom den katolske og de lutherske kirker, er nærmest en hysterisk overreaksjon. Divergenser gjenstår, ikke bare i språkbruk og innfallsvinkler. Spørsmålet - og det spørsmålet går såvel til den katolske som til den lutherske kirke - er det som jeg tidligere har vært inne på: Hvilken grad av forskjeller i teologi er det mulig å leve med uten at forskjellene oppleves som truende for kirkens enhet? Dette er like mye et internt spørsmål i den katolske kirke som i dens forhold til andre kirkesamfunn, og dukket opp mer enn en gang under den asiatiske bispekonferanse som fant sted i Roma for et par måneder siden.

De lutherske kirker er langt den katolske kirkes mest seriøse samtalepartner. Det er det ikke bare jeg som sier, det sies allment i økumeniske miljøer i den katolske kirke. Fra sentrale kilder i Roma har jeg personlig hørt at man der tillegger samtalen med de lutherske kirker, ikke minst med de

Statssekretær om Vatikanet

"Du er ofte ute i media og forsvarer pavens standpunkter i forskjellige saker. Er det rom også for å kritisere Vatikanet?" Det er bladet "Akt", organ for Norges Kristelige Studentforbund, som stiller spørsmålet til statssekretær i Utenriksdepartementet, Janne Haaland Matlary.

Og statssekretæren svarer, ifølge bladet, at "du må ikke tro at man blir katolikk fordi

man liker alt man ser i kirken. På ingen måte! Den katolske kirke er jo som alle andre full av feil og problemer, og samlet sett har vel Vatikanet vært den største samling skurker i historien! Men om vi skulle få en skurk av en pave i noen år, så er det jo ikke det som er viktig. Det er ikke de kirkelige strukturer som teller, men folks personlige tro."

Norge - Cuba: i dialog

Avtale om menneskerettighetsdialog satte kronen på verket for statssekretær Janne Haaland Matlarys Cuba-besøk. Det ble klart at cubanerne tar imot Norges invitasjon til en dialog som skal omfatte sosiale, økonomiske, politiske og sivile rettigheter.

"Norge er det første land i verden som

nordiske nasjonalkirker, den aller største vekt. Aldri har den katolske kirke beveget seg ut på så dypt vann, det vil si så langt inn i diskusjonen om sentrale trossannheter, som med de lutherske kirker, og aldri har den så tydelig markert en så grunnleggende enighet i de sentrale trossannheter som med dem.

I den fremtidige dialog kreves fremfor alt tillit, åpenhet, redelighet. Intet er verre enn leting etter kompromisser. Den økumeniske dialog er det motsatte av forhandlinger i samfunnslivet og mellom stater, hvor det er spørsmål om å gi og ta. Den økumeniske dialog er søken etter sannheten, etter sannheten som er en person, Jesus Kristus, vår frelser. Derfor er den økumeniske dialog mer enn diskusjoner mellom fagteologer: Den økumeniske dialog griper inn i vårt indre kristenliv.

Jeg siterer gjerne et ord som Finn Thorn sa i en preken allerede før konsilet var kommet skikkelig i gang: "Det er ikke vi som skal omvende oss til dem, det er ikke de som skal omvende seg til oss, det er vi alle som skal omvende oss til Jesus Kristus." Den økumeniske dialogen har denne åndelige dimensjon: å åpne oss for andre kristnes erfaring, å høre Kristi stemme gjennom dem, å la deres åndelige erfaring også komme oss til gode, å vokse sammen i kjærlighet. For det er viktig ikke å glemme det den katolske kirke lærer: For kirkens enhet kreves det to ting: enhet i tro - og det er det vi hittil har snakket om - og enhet i kjærlighet, som man kanskje ikke skal snakke så mye om, men heller leve ut. For Augustin er enheten i kjærlighet mer omfattende enn enheten i tro, slik han sier det i sitt kjente utsagn: "I det som er vesentlig, enighet; i det som er uvesentlig, forskjellighet; i alle ting, kjærlighet."

(Det er fremdeles håp om at Vatikanet vil undertegne FE).

Den katolske kirke i Latinamerika:

Fra begeistret oppbrudd til det mer nøkterne

I slutten av august i år var det 30 år siden Latinamerikas katolske biskoper kom sammen i den kolumbianske industribyen Medellín til det som skulle bli et skjellsettende møte: Biskoper og teologer fra 22 land tok et oppgjør med sin kirkes fortid i Latinamerika. Siden da er navnet Medellín i katolsk sammenheng blitt synonymt med reformvilje, håp og omvendelse, skriver *Johannes Hermanns* i den tyske økumeniske ukeavisen *Rheinischer Merkur*. Medellín betød slutten på en flere hundre år gammel allianse mellom kirken og de rike og mektige, et opprop til kamp mot institusjonalisert vold og de urettferdige samfunnsstrukturer vold avler. Frigjøring ble nøkkelbegrepet i Medellín: en integral frigjøring hvor frigjøring fra synd også betyr frigjøring fra undertrykkelse og elendighet. En av veiviserne i Medellín var teologen Gustavo Gutierrez; hans bok «Frigjøringsteologi» (1971) fikk vidtrekkende følger for kirken i Latinamerika.

Seks år etter Medellín møttes den latinamerikanske bispekonferanse for tredje gang, nå i den meksikanske byen Puebla. Her ble slagordet «opsjon for de fattige» det forpliktende program for kirkens pastorale og sosiale arbeid. Puebla bekreftet bruddet med fortiden, og overklassen reagerte med bitter motstand mot alle forsøk på forandring. I flere århundrer hadde de rike og mektige visst å bruke kirken og dens forkynnelse til moralsk forsvar for klasseforskjeller og sosiale privilegier: Kløften mellom fattig og rik var villet av Gud, det var fattigfolks kristenplikt å avfinne seg med sin stand! Medellín-møtet hadde imidlertid gitt biskopene et godt arsenal av åndelig underbygging for den omvendelse og lutring kirken måtte gjennom, en omvendelse som styrket kirkens troverdighet i Latinamerika.

I de trede årene som er gått siden Medellín, har kirkens profil klart forandret seg. Kirken har bidratt til militærdiktaturenes fall og til bedre kår for menneskerettighetene; ukritisk lydighet har veket plassen for en ny bevissthet og selvbevissthet. Men selv om militærdiktaturene er forsvunnet i land som Brasil, Argentina, Chile, Guatemala, for bare å nevne noen, er de sosiale problemene ikke ryddet av veien. De nye demokratiene har utvilsomt opplevd økonomisk fremgang, men de dyptgående samfunnsmessige forandringene til beste for alle og ikke bare de få, er uteblitt. Og korrupsjon, kriminalitet og vold truer fremdeles stabiliteten. Prestemangelen i den katolske kirke har gjort at mange katolikker søker til ulike sekter for pastoral omsorg og fellesskap. Forbrukerkulturen, oppløsningen av tradisjonelle familiemønstre og tiltakende sekularisering har også bidratt til å minske kirkens innflytelse. Den eldre generasjons fromhet er langt på vei fremmed for de unge.

«Selv om paven under sine besøk gjerne kaller Latinamerika 'håpets kontinent', er det ikke til å komme bort fra at en rekke kirkepolitiske avgjørelser under det nåværende pontifikat har lagt en demper på det sosiale og kirkelige oppbruddet som Medellín og Puebla la opp til.» noterer *Johannes Hermanns*. «Frigjøringsteologien og dens radikale tolkning av evangeliet ble derfor ikke den store inspirasjon mange håpet - den har særlig vakt begeistring hos unge i vest. I Latinamerika derimot har begeistringen fra Medellín og Puebla veket plassen for det mer nøkterne.»

får til noe slikt," kunne statssekretæren fortelle. Meningen er nå å følge opp avtalen med et seminar i Havana. Temaer som politivold, varetektsfengsling, de frivillige organisasjoners rolle og hvordan man skaper uavhengige dommere, skal stå på dagsordenen.

AFTENPOSTEN

Hva med et "unnskyld" i den offentlige samtale?

"Kan vi få en mildere tone i den offentlige debatten eller forblir det en drøm?" spør Vårt Lands Martin Eikeland. Som fastslår at "tonen i den offentlige debatt er alt for skjemmet av lite respekt for hva andre mennesker står for". Journalisten etterlyser "en ny og mer avdempet tone når det gjelder debatten både blant politikere, redaktører, journalister, prester og andre som er aktører i åpne organer. De fastlåste posisjoner er

sjelden tjenlig utgangspunkt for å komme videre.

Og kanskje kan du og jeg som følger den offentlige debatten fra utsiden, reagere på en sunnere måte. Kanskje slutte å glede oss over at de vi er enige med, kommer med et velrettet spark mot sine - og våre - meningsmotstandere. Kanskje heller krympe oss litt og bekymre oss over at det går an å behandle et medmenneske på den måten? Og bør ordet 'unnskyld' bli en del av den offentlige samtalen?"

13

Søster Paula de Boer in memoriam

f. 30.08.13 i Barssel, Oldenburg
d. 27.08.98 på St. Josephsøstrenes
Hjem, Oslo
Gravlagt 04.08.98 på Grefsen
Kirkegård, Oslo

Som 22-åring trådte Sr. Paula inn i St. Josephsøstrenes Postulat i Albachten, Tyskland, og begynte kort etter sitt novisiat på Vor Frue Villa, Oslo. Hun var ikke den eneste i sin familie som valgte å gå denne veien: Hennes ni år eldre søster Therese kom året etter til Norge som novise og fikk klosternavnet Helene. Takket være sr. Paula våget sr. Helene å ta sin endelige beslutning om å bli St. Josephsøster; hun døde på St. Josephsøstrenes hjem i oktober 1991.

Sr. Paula avla sine første løfter i 1938 og sine evige løfter i 1942. I årene 1938 til 1941 fikk hun den utdannelsen som ble grunnlaget for hennes virke i Norge: sykepleierutdanning ved Vor Frue Hospital i Oslo. Hun arbeidet ved søstrenes hospitaler i Oslo, Drammen, Fredrikstad, Halden og Porsgrunn.

Som sykepleier kom sr. Paula i kontakt med mange mennesker - hennes naturlige anlegg var i så henseende et stort pluss for henne; hun var på alle måter et kontaktskapende og varmt menneske som det var lett å bli kjent med. Dette har vi nå igjen fått bevis på etter at sr. Paul ikke lenger er blant oss: Mange har uttrykt sin dype takknemlighet overfor sr. Paulas omsorg og medmenneskelighet.

Fra 1987 tilhørte sr. Paula kommunen på St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen - med sine mange evner og sitt sosiale engasjement var hun et verdifulle medlem. Hun var også av dem som hentet inspirasjon utenfra, f.eks. deltok hun i mange år regelmessig i aktivitetene ved det kommunale eld-

resenteret på Grefsen. Hun var gjerne med når turer ble arrangert, deltok i språkkurs og i håndarbeidsgrupper. Hun hadde interesser på mange felt, hadde god oversikt over bøkene i vårt bibliotek og likte å fortelle om det hun leste. Hun hadde en rik korrespondanse til inn- og utland, besøkte mange kjente, særlig når hun følte at noen trengte henne. Hun var godt kjent i nabolaget og var alltid engasjert i menighetslivet i de ulike menigheter hun tilhørte: deltok på møter, turer og basarer og stilte opp når det trengtes en ekstra innsats. Som pensjonist på St. Josephsøstrenes Hjem likte sr. Paula, hjelpsom og kontaktskapende som hun var, å sitte i resepsjonen.

I mars i år fikk sr. Paula beskjed om at hun led av fremskreden kreft. Med sine 85 år og sine erfaringer fra sykepleien valgte hun ikke å få noen form for behandling eller bli nærmere utredet, men å la sykdommen gå sin gang. Hun ga åpent uttrykk for at hun ikke var redd for å dø. Ved et par anledninger uttrykte hun det slik: "Jeg har valgt å gi mitt liv til Gud og vil nå i den tiden jeg har igjen, gjøre dette helt bevisst." Hun levde et normalt liv så langt det var mulig, og meldte seg så

ofte hun kunne til tjeneste i resepsjonen. I april reiste hun til sine slektninger i Tyskland for å ta farvel. Da hun kom tilbake, hadde hun et stort ønske: å få oppleve sitt 60-årsjubileum som ordenssøster den 15. august. Det fikk hun: sammen med ni andre jubilerende søstre og representanter for hennes egen familie fra Tyskland ble dette en fredens og gledens dag for henne. Helt frem til den dagen var hun for det meste oppegående, men merket av kreftene svant. Også hennes sykdomsperiode var preget av omsorg og omtanke for andre. Da hun selv ikke maktet å skrive brev, ba hun andre formidle det hun hadde på hjertet, det var hennes ønske at vi på hennes vegne tok farvel med hennes kjente og venner. Noen dager etter den 15. måtte hun gi opp, hun følte sterkt at Vår Herre kalte henne hjem til seg og gikk døden i møte overbevist om at hun hadde levd et rikt og godt liv.

Sammen med hennes slektninger og hennes mange gode venner står vi tilbake i dyp takknemlighet for alt sr. Paula har betydd for oss. Vi minnes særlig hennes ekte hengivenhet i Guds vilje i hennes siste sykdomsperiode. Måten hun levde livet sitt på i den tiden, vakte stor respekt og beundring hos oss. Hun viste oss at det går an å utstråle indre glede til tross for smerter og økende avmaktfølelse.

Med ordene fra Hebreerbrevet (kap. 10,6-7) ønsker vi å forene oss med sr. Paula når hun nå har overgitt seg helt til sin Skaper og Frelser:

"Slaktoffer og gaveoffer ville du ikke ha,
men et legeme formet du for meg,
brennoffer og syndoffer ønsker du ikke.
Da sa jeg: Her er jeg, for å gjøre din vilje, Gud."

ST. JOSEPHSØSTRENE

Finnene mest religiøse i Norden

Finnene er de meste religiøse i Norden. Det viser utdrag fra en fersk sosiologisk undersøkelse som legges frem under den 14. nordiske sosiologikonferansen i Helsingfors. Ifølge undersøkelsen går forholdvis flere finner enn folk i de andre nordiske land til gudstjeneste. Men sammenligner man kirkegang i Norden med andre, ligger nord-

boerne langt etter folk i Afrika, USA og Sør-Amerika. Finnene tillegger dåp, nattverd, kirkelig vielse og kirkelig begravelse større betydning enn innbyggerne i andre nordiske land. Felles for alle de fire land er at innbyggerne ser på begravelsesseremonien som den viktigste kirkelige seremonien.

Når det gjelder moralske spørsmål, sier

Torleif Petterson, professor i religionssociologi ved Universitetet i Uppsala, at det moralske nivå blant folk i Norden ikke er fallende. Først og fremst gjelder det samfunnsmoralen. Derimot har det skjedd en del endringer i folks holdninger til den private moral både når det gjelder synet på homoseksualitet og skilsmisse. KPK

Passer det inn i vår tid å utgi gamle franske gravtaler over aristokratiske skikkelser fra en svunnen fortid, og forvente at de fanger lesernes interesse i dagens Norge? I et samfunn som sikter seg inn mot et årtusensskifte, som er travelt opptatt av livet og dets utvikling, av materielle goder og alle slags utfordringer, og som ikke ønsker å bli minnet med en moralsk pekefinger om at alt strev er fåfengt?

Eller er det slik som en litteraturkritiker nylig påpekte i en utenlandsk avis: at man i en tid som vår likegodt kan starte forfra igjen med antikkens forfattere som Seneca og Marc Aurel - de leses etter sigende på T-banen, Dante og Montaigne bæres med i ryggsekken på Interrail-turer. Middelalderens mystikere opplever en lese-renessanse, som for eksempel Hildegard von Bingens skrifter og sanger som selges unna også i det protestantiske Norden. Skal de få følge av en barokkpredikants gravtaler som viser hvordan alt er underlagt forgjengeligheten og advarer med at *vanitas*, tomhet, er det jordiskes kjennemerke?

Forlaget og oversetteren, Anne-Lise Amadou, har sikkert ikke latt seg lede av slike overveielser da de valgte å gjøre den gamle franske retorikeren Bossuet tilgjengelig for norske lesere, men deres valg faller nok et stykke på vei sammen med lektyrepreferanser ute i Europa, der den nevnte trenden gjør seg gjeldende. Det er kanskje ikke å vente at en stor leserskare vil gi seg i kast med lektyren av Bossuets gravtaler. Folk med en interesse for teologi,

fransk litteratur og europeisk historie, særlig barokktiden, vil derimot kunne glede seg over et gjennomtenkt og profesjonelt utført arbeide av en oversetter som med sakkunnskap og nyanserikdom gjengir de utvalgte tekster. Solums Smale Serie rommer plass for litterære og politiske teorier såvel som for klassisk tankegods av forfattere som ikke ligger ved allfarveien, og skal ha ære for det.

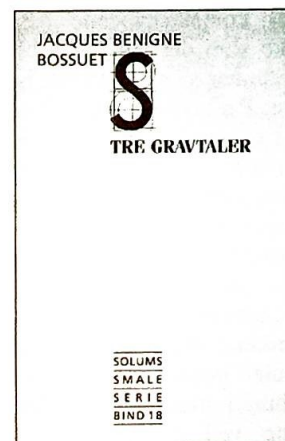
Jacques Bossuet, dikterpresten og teologen som levde fra 1627 til 1704, tilhører barokktiden. Han står i den europeiske retorikktradisjonen som nådde et særlig høydepunkt i prekenen, «middelalderens mediebegivenhet», som Jacques le Goff kaller det ifølge Amadous opplysning i sin velfunderte innledning. Her gir hun den norske leser den nødvendige bakgrunnsinformasjon slik at han/hun kan sette seg inn i tiden og dens mest sentrale tanker og forestillinger. Amadou skisserer Bossuets bakgrunn og karakteriserer den lærde universitetsmann og biskop som en hengiven sjelesørger. Hans engasjement kan spores i alle hans skriftlige ytringer som dermed preges av en personlig varme. Men det er nok talens kunst, hans fremragende retorikk, som har sikret ham en fast plass i den franske litteraturen, der han hører med til den litterære kanon.

Gravtalene fyller hele biblioteksrom i de barokke boksamlingene såvel i

Tyskland som i Frankrike. De utgjør en egen genre og hadde en vektlegging som er vanskelig å forstå sett fra idag. Det er derfor greit å vite at talene ikke nødvendigvis var knyttet til gudstjenester, men heller representerte et «spektakkel» eller en begivenhet man overvar - hvis de ble fremført og ikke bare trykt, der de fyller flere hundre sider. Taleren kunne si sin mening om konkrete jordiske tilstander og konfrontere dem med åndelige verdier og religiøse lover. Han var fri til å rose og fri til å sette fingeren på misligheter. Om det er forkynnelse eller skildringer av livssituasjoner, om han henvender seg til Gud og de hellige eller refser villfarelser: alt står levende frem i Bossuets fargerike skildringer og danner et dynamisk bilde av politiske konstellasjoner og kamper, historiske høydepunkter og avgrunner.

De tre eksempler som Amadou har valgt å oversette, går inn på livet til to store kvinner, Henriette av Frankrike (1609-1669), som var datter av Henry IV og hersket over England, Skottland og Irland, og Henriette av England, hennes datter, som døde 1670 i en alder av 26 år. Dette eksemplet bruker han for å vise hvordan et verdslig sinn vender seg til Gud i dødstimen og god-

Beatrice Sandberg - kommer opprinnelig fra Sveits, men bor nå i Bergen hvor hun er professor i tysk språk og litteratur.

Vranglære - et skummelt begrep

"Hva er vranglære for deg?" Det er prost Jan Otto Kvalheim som får spørsmålet. Og som gir følgende svar: "Vranglære er for meg å gjøre Jesus til noe mindre enn han faktisk er. Men begrepet er litt skummelt, fordi det lar seg bruke av mennesker til å skaffe seg urettmessig makt over andre. Og sånn kan begrepet være farlig."

FÆDRELANDSVENNEN

Når arvegodset blir patent. . .

Med flertallet av stemmene til kristeligdemokratene, sosialistene og de liberale og mot stemmene til "de grønne" vedtok Europa-parlamentet de omstridte "Retningslinjer for beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser". Det vil si at det i Europa finnes et flertall som mener at bestanddeler av det menneskelige legeme, som gener og cellestrukturer, kan meldes

for patentering, såfremt de kan dannes, identifiseres og formeres via genteknikk - og den forretningsmessige anvendelse kan beskrives klart og greit. Unntakelsen er det menneskelige legemet "i alle dets faser", dets kjønnseller og menneskelige gener "i sin naturlige tilstand" samt plantearter og dyreracer. CHRIST IN DER GEGENWART

Anne-Lisa Amadous oversettelse

15

tar hans vilje. Den tredje tale holdt Bossuet i Notre Dame-katedralen på oppfordring av Ludvig XIV over Ludvig av Bourbon, hærføreren og krigshelten, ved hans død i 1687 som skildres som den siste og største seieren, troens seier, i et liv full av seire og æresbevisninger.

To eksempler fra den første talen skal gi et inntrykk av Bossuets talekunst og Anne-Lisa Amadous evne til å gjengi hans metaforiske språk på norsk. I det første henvender han seg til den døde dronningen etter å ha skildret motgangen hun møtte:

Å moder! å hustru! å store dronning! du hadde vært en bedre lykke verdig, hvis jordisk lykke hadde vært noe å trakte etter; til sist er du nødt til å bøye deg for din skjebne. Du har lenge nok forsvart staten, som angripes av en uovervinnelig og guddommelig makt: det eneste du nu har tilbake, er å holde deg oppreist i ruinene.

Lik en søyle, som med sin sterke stamme synes å være den mest solide støtte for et tempel som holder på å falle i grus, når den store bygningen som den har støttet, styrter ned over den uten å slå den til jorden, slik fremstår dronningen som en urokkelig pilar for staten der hun, etter lenge å ha båret den oppe, ikke engang bøyer seg under dens fall. (47)

Det andre eksemplet viser Bossuets utvetydige kritikk av den «åndelige tøylessløshet» i England som etter hans mening blir resultatet «når man rokker ved religionens grunnvoller, og når man flytter grenser som er gitt en gang for alle»:

[...] på samme måte som en oversvømmelse ikke anretter de samme ødeleggelser overalt fordi vannet ikke overalt møter de samme utløp eller skråninger, slik har denne ulydige opprørsånd [...] ikke fått de samme konsekvenser overalt: Den har møtt for-

skjellige grenser, alt ettersom frykten, eller egoismen, eller den enkeltes eller nasjonenes sinnelag, eller endelig den guddommelige makt [...] på forskjellig vis har holdt den tilbake. Når den har vist seg i sin fulle styrke i England, og når den ondartede natur er kommet uforstilt til uttrykk nettopp der, har det vært en ulykke for landets konger; men samtidig har kongene også vært dens årsak. De har altfor tydelig latt folket føle at den gamle religionen kunne la seg forandre. Undersåttene har mistet respekten for dens grunnsetninger når de har sett hvorledes disse har vært underlagt fyrstens lidenskaper og personlige interesser. (35-36)

Den innholdsmessige og språklige spennvidden er stor i den lille boken hvis tematiske innhold kan virke begrenset ved første blikk. Ved nærmere lesning åpner den for et fargerikt og dynamisk innsyn i et stykke barokk-historie.

Jacques Benigne Bossuet:

Tre gravtaler.

Oversatt og med innledning og noter av Anne-Lise Amadou, Solums Smale Serie Bind 18, Oslo 1995.

Katolske kvinner om "levedyktig fremtid"

"Kvinner som pådrivere for en levedyktig fremtid" var temaet da WUCWO, Verdensunionen for katolske kvinneforbund, samlet rundt hundre representanter til europeisk regionalmøte i Sveits nylig. Norges Katolske Kvinneforbund stilte med tre deltakere: Rønnaug Aaberg Andresen, tidligere formann i NKKF og medlem av WUCWOs internasjonale styre, Liv Wethe fra Stabekk og Hillka Krane fra Tromsø. Sr. Mette Andréson, som de siste årene har bodd utenlands, deltok med et foredrag om bibelske kvinneskikkelser som eksempler på "empowerment of women", et begrep som er vanskelig å oversette, men som går på kvinners deltakelse og innflytelse i beslutningsprosessen.

"Samarbeid" og "mangfold" er stikkord i møtets sluttokument, som bl.a. fastslår at "det gode liv er mulig dersom vi virkelig går inn for rettferd, fred og skaperverkets integritet - et arbeid som kun kan lykkes ved fullt og ekte likeverd mellom menn og kvinner." Blant de tiltak WUCWO-representantene forplikter seg til for å realisere "en levedyktig fremtid", finner vi: dialog med dem som ikke deler ens eget syn på tingene; en livsstil i harmoni med "bærekraftig utvikling"; arbeid for lik lønn for likt arbeid; oppfordring til kvinner om uredde å gjøre sine synspunkter kjent innen kirken; arbeid for at "Agenda 21" fra FNs miljø-konferanse i Rio settes ut i livet; støtte sletting av de fattigste u-landenes gjeld og kampanjer mot rovdrift på billig arbeidskraft.

"Møtet avdekket store erfaringsforskjeller hos katolske kvinner i Vest- og Øst-Europa, ikke minst fordi Det 2. Vatikankonsils nytenkning langt på vei er ukjent i øst, men det viste også at broer kan bygges over dype kløfter," sier Rønnaug Aaberg Andresen til St. Olav. "Vi har sendt konferansedokumentene til Den nordiske bispekonferanse - de inneholder mangt med relevanse for neste års spesialsynode om Europa, som står på våre biskopers dagsorden."

Økumenikkprisen til Per Voksø
Norges Kristne Råd har tildelt Økumenikkprisen til Per Voksø for hans mangeårige arbeid for forståelse og samarbeid mellom ulike kirkesamfunn. Voksø er en av de mest betydningsfulle pionerer i norsk økumenisk arbeid. Han var aktivt med da Kirkenes Verdensråd startet sitt arbeid for 50 år siden. VÅRT LAND/NTB

Dengang da . . .

Utviklingen av forholdet mellom Kirkenes Verdensråd (KV) og Den romersk-katolske kirke har vært spennende å følge disse 50 årene. Før utsendingene fra 147 kirker dro til KVs konstituerende generalforsamling i Amsterdam august 1948, var det kommet ordre fra Roma om at ingen katolikk fikk lov å sette sine bein i lokalene der det historiske møtet skulle holdes. Siden Det andre Vati-

kankonsilet i 60-årene er situasjonen blitt en annen, sier Per Voksø til Vårt Land.

“Det største ved samlingen i Amsterdam i august 1948 var nettopp at vi kom sammen. Representanter fra kirker i Tyskland, Japan, England og andre land ble enige om at 'krig er imot Guds vilje', bare tre år etter krigs avslutningen,” sier Voksø.

16 Vera H. Føllesdal: Paul Claudels skuespill «Partage de Midi»

En fremmed fugl gjester Det Norske Teater: *Paul Claudel (1868 1955)* med ungdomsdramaet «*Partage de Midi*», «*Dagskilje*» i *Svein Selvigs* oversettelse. Til tross for at Claudel er en av de helt store franske forfattere, blir hans skuespill sjelden oppført, og hans diktning er lite kjent, også i Frankrike. Han er for fremmedartet. Ikke bare er Claudels dikteriske verden innvevd med bilder fra hans katolske tro, Bibelen og kirkeliturgen. Hans særegne poetiske språk med ubundne verselinjer basert på «åndedrettets og følelsenes levende rytme», er fullsatt av overraskende bilder og metaforer som setter leseren på prøve.

Jean Amrouche sa engang i et intervju med Claudel at «et stort diktverk, som 'Partage de Midi', alltid «transcenderer» de omstendigheter som har gitt anledning til dets tilblivelse». Diktverket har sin egen eksistens, uavhengig av dikterens liv. Likevel kan livet av og til kaste lys over trekk i en dikters verk.

«Min egen kjærlighetshistorie».

I 1906, etter ti år som konsul i Kina, skrev Claudel skuespillet «Partage de Midi» (eg. deling av dagen når solen står i zenit, dvs. vendepunktet). I et brev til F. Jammes omtaler han det som «det dramaet som ikke er annet enn min egen kjærlighetshistorie, lett omskrevet». Det skulle gå 42 år før skuespillet ble oppført.

«Partage» handler om forbudt kjærlighet. På båten underveis til Kina møter Mesa, som har prøvd klosterkallet i Frankrike men er blitt avvist, den gifte kvinnen Ysé. Et lidenskapelig forhold innledes. Men Ysés ekteskap

står mellom dem som en uoverstigelig hindring. Ysé, gravid med Mesas barn, forlater ham, og svikter ham med en annen. Mesa fortviler og går i rette med Gud. I siste akt forsones Mesa og Ysé. Ektemannen er død, men Mesa og Ysé velger å sone sin skyld (ekteskapsbruddet, ektemannens død) ved å dø. De gir hverandre ekteskaps sakramente og imøteser en lutringsprosess i skjærsilden, deretter en evig forening i himmelen.

Et sentralt tema i «Partage de Midi» er konflikten mellom et religiøst kall - dragingen mot Gud - og sanselig kjærlighet, det Claudel med henvisning til Galaterbrevet (Gal.5,17) kaller «åndens begjær som strider mot naturens begjær». Like sentralt er temaet kjærlighetens urealiserbarhet: en uovervinnelig hindring i form av ekteskaps sakramente står mellom de elskende.

Skjebnebestemt kjærlighet.

Et av motivene i «Partage» er den forutbestemte kjærlighet. Kan den forbudte, sanselige kjærligheten mellom Mesa og Ysé være villet av Gud? Ja. For Claudel er nemlig kjærligheten mellom to mennesker forutbestemt. I

skapelsens morgen har Gud gitt to og to mennesker nøkkelen til den annens sjel. Bare gjennom denne annen kan et menneske nå frem til sann erkjennelse av seg selv, ja til sann eksistens. Derfor er ikke Mesa og Ysé to fremmede som tilfeldig treffes: møtet mellom dem er en gjenkjennelse:

Ysé: Mesa, jeg er Ysé, det er meg.

Mesa: Du er Ysé. Jeg vet at du er Ysé.

Dette er en variant av Tristan og Isolde-myten (Ysé, gammel fransk Yseult, Isolde). I myten oppstår den plutselige kjærligheten ved hjelp av trylledrikken. Men i «Partage» er den villet av Gud. Ikke for at deres kjærlighet skulle oppfylles, men for at Mesa skal frelses: den smerten Ysé gir ham, skal knuse hans hovmod og lære ham å gi seg totalt til Gud.

Romantisk dødsmystikk eller kristen frelse?

Et av de sentrale og mest omdiskuterte temaene i «Partage» er de to elskendes felles, valgte død. Om denne sluttscenen skriver Hallvard Rieber-Mohn: «I moderne dramatik er det uten tvil den mest vidtfavnende påvisning av den menneskelige kjærlighets overmenneskelige muligheter». Men et motsatt syn hevder at sluttscenen uttrykker en romantisk-hedensk kjærlighetsmystikk, hvor døden er et middel til evig forening. For Claudel selv var dramaet uforløst: foran ham ligger en mangeårig kamp med dette dikteriske stoffet for å utvinne dets egentlige religiøse mening.

Forbud mot oppføring.

«Partage de Midi» ble trykket i 1906, men bare i 150 eksemplarer reservert Claudels venner. Skuespillet ble så liggende i dikterens skrivebordskuff i 42 år. I 1948 forteller Claudel hvorfor:

«Jeg har aldri villet høre noe snakk om å oppføre 'Partage de Midi', og trakk for lenge siden tilbake alle

Vera H. Føllesdal - er lektor i videregående skole og oversetter av fransk og tysk litteratur; hovedfagsoppgave om kallstanken hos Claudel.

Kardinal König om kirken og nasjonal-sosialismen

Kirken var "på skyldig vis" forviklet i den "ondskapens makt" nasjonalsosialismen representerte fordi kirken ikke i tilstrekkelig grad tok til motmæle mot nasjonalsosialismens villedende tankegods og mot den "kristne anti-judaismes feilaktige tolkning av lidelseshistorien". Denne skyld må kirken klart og tydelig vedstå seg, sa Wiens "gammelkardinal", den snart 95-årige Franz König, i et foredrag nylig. CHRIST IN DER GEGENWART

Kristne på verdens tak

I Nepal, ofte kalt "verdens tak", råder en innskrenket religionsfrihet. Hinduismen er statsreligion, og misjonsvirksomhet er forbudt. Likevel opplever landets lille katolske kirke på rundt 5000 medlemmer et jevnt tilsig. Ifølge den apostoliske prefekten, Francis Sharma, er grunnen til den katolske kirkes høye anseelse å finne i kirkens innsats innen skolevesenet og dens karitative engasjement. Dertil kommer at nepale-

serne har aktelse for paven som åndelig leder.

Men et pavebesøk i et av verdens fattigste land - nr. fire regnet "nedenfra" - kommer ikke på tale. "Etter mitt syn er et pavebesøk i Nepal like usannsynlig som en pavereise til Saudi-Arabia," sier Sharma. Som mener at et pavebesøk bare ville skape misstemning og ergre landets fundamentalister.

CHRIST IN DER GEGENWART

et drama og dets historie

17

eksemplarer av den første utgaven. Stykket handler om en prøvelse som jeg led så intenst under i min ungdom at ettervirkningene av den har fulgt meg hele livet. Selv i dag verker såret. Det er ikke bare det at jeg vil skåne mennesker som lever .... det er visse indre fornemmelser som plager meg uten stans. Det er også en skamfølelse som holder meg tilbake: det finnes skrik en mann ikke har lov å utstøte. 'Partage de Midi' er det skriket. Jeg ville føle meg like brydd som om jeg var naken.» Og i 1910 hadde Claudels skriftefar frarådet ham å la «Partage de Midi» trykkes opp igjen, og også å oppføre det, «av religiøse og menneskelige grunner». De religiøse grunnene var flere: teologenes tradisjonelle motvilje mot at liden-skaper beskrives og utpensles, sluttscenen hvor Mesa vender seg bort fra Gud og setter Ysé i Guds sted: Den himmel Mesa vender seg til i dødsøyeblikket, er jo en himmel fylt av Ysé, ikke av Gud. Og Ysé og Mesas død ser mer ut som et dobbelt selvmord for å oppnå i himmelen en kjærlighet som var forbudt på jorden, enn det er et sonoffer.

Det falt også teologene tungt for brystet at dikteren bruker sitater fra Markusevangeliet (14,25), Kristi innstiftelse av eukaristien, om Ysé og Mesas ekteskaps sakramente, som i seg rommer både botens, prestevigselsens, dåpens, den siste salvelses og alterets sakramente: «Jeg gir deg mitt ja, Ysé! Se, min Gud, for dette er mitt legeme!» Og videre «Si meg, kvinne, du frukt av vintreet, hvor lang tid vil det gå før jeg kan drikke deg på ny i Guds Rike?»

Premieren en triumf

I 1948 ber så iscenesetteren og skuespilleren Jean-Louis Barrault Claudel om tillatelse til å oppføre «Partage». Denne gangen er svaret ja. Claudel har rådført seg med abbed Jean Massin, som anbefaler oppførelse. Claudel skriver i sin dagbok om samtalen med

abbed Massin: «Uten nølen gir han meg tillatelse til å oppføre. Han sier at denne boken er blant dem som kraftigst kan ryste et menneskes sjel, en sjokk-bok, som han sier har forårsaket omvendelser. En bok som skaper en forbindelse mellom Gud og det som er det dypeste, sterkeste, mest berusende og voldsomste i vårt jordiske liv.» Den 17. desember 1948 ble så «Partage de Midi» oppført for første gang i Paris. Premieren fremkalte ovasjoner. «En triumf,» skrev Francois Mauriac i sin anmeldelse i Le Figaro.

Det er tre versjoner eller varianter av dramaet. Claudel ville nemlig ikke la Barrault bruke originalteksten uten omarbeidelse. Omarbeidelsen gjaldt i første rekke sluttscenen. Var Claudel påvirket av teologenes kritikk? Nei. Krisen i 1904 hadde nemlig aldri opphørt å beskjefte Claudels tanke og sinn. Han ble ikke ferdig med å grunne

Paul Claudel som 20-åring (1888),
regnet av Camille Claudel.

over hvorfor Gud hadde latt ham oppleve denne forbudte kjærligheten.

Avklaring og forsoning

Men så, i 1917, i Brasil, hadde det skjedd: en dag lå på hans skrivebord et brev fra «Ysé». Rosalie Vetch sendte det første livstegn etter at hun 13 år tidligere hadde forlatt Claudel i Kina. Claudel forteller selv: «Et gjensyn, et møte fant sted, en oppklaring, og til slutt en fallen til ro, i åndelig forstand.» Han skriver i sin dagbok i 1917: «Jeg forstår nå til fulle det som hendte meg i 1900.» Denne avklaringen får dikterisk uttrykk i dramaet «Silkeskoen» (1924). En helt ny løsning på dødsscenen i «Partage de Midi» gir Claudel her. De to hovedpersonene velger ikke døden og en sanselig forening i himmelen som løsning på en forbudt kjærlighet. De gir frivillig avkall på hverandre, i dette liv og i det neste. Agape har seiret over den jordiske Eros. Og som motto for «Silkeskoen» valgte Claudel Augustins kommentar til Paulus' ord at alle ting tjener dem til gode som elsker Gud (Rom.8,28): «Etiam peccata» - også synden.

Det er løsningen i «Silkeskoen» Claudel ønsker innlemmet i «Partage de Midi» i 1948 før det skal oppføres. Men Barrault insisterer på originalversjonen. Et kompromiss mellom to vidt forskjellige utganger av dramaet blir så resultatet. Denne versjonen er det Barrault oppfører, det er altså 2. versjon. Her er temaet foreningen i himmelen sterkt nedtonet. Et nytt tema er den løftede hånden. Den symboliserer at Mesa har ført Ysé til troen på Gud, dvs. gir henne himmelen, som hun ber om. Monologene er forkortet og en del innstramminger foretatt.

Til tross for brak-suksessen var ikke Claudel fornøyd med dette kompromisset i sluttscenen, som han kaller en uklar og forvirrende løsning. Han går hjem og skriver en 3. versjon av dra-

Ecce homo-utstillingen i Uppsala

Ecce homo-utstillingen i Uppsala domkirke har ført til at for første gang i historien har svensk kristenhet offentlig gått entydig mot Svenska Kyrkans erkebiskop. I en felles uttalelse fra biskop Hubertus Brandenburg og Frikyrko/Samråd tar man avstand fra at fotokunstneren Elisabeth Ohlssons bilder av Jesus i et homoseksuelt miljø er blitt vist i selve kirkerommet, skriver Katolskt Magazin (KM). Erkebiskop K-G Hammers støtte

til utstillingen kan få "alvorlige følger for økumenikken", skriver KM. Hammer, som er leder i Sveriges Kristne Råd, sa tidligere i år at han aksepterer at homoseksuelle prester lever som aktive homoseksuelle i parforhold. Elisabeth Ohlsson, selv homoseksuell og aktiv kristen, sier bildene er en måte å bearbeide egen seksualitet på. Bildene viser bl.a. Jesus som transvestitt ved nattverdsbordet, og erkeengelen Ga-

riel som bringer sæd til to lesbiske kvinner som vil ha barn.

"Homoseksuelle krever med rette respekt for sin legning. Men de må også ta hensyn til oss. Jeg synes de ofte opptrer hensynsløst med sine krav og sin oppførsel," sier biskop Brandenburg til KM. Han påpeker at alle har vanskeligheter og feil å kjempe med. "En kleptomani kan ikke, med den begrunnelse at det er hans eller hennes natur, gi

18

maet. Han følger linjen fra den første omarbeidelsen: av det som var en personlig opplevelse vil han fravriste en almen betydning og skape en lignelse. 1. versjons opphøyde, tragiske stil og høystemte patos blir erstattet med hverdagsspråk, ofte vulgært. Den aldrende dikter distanserer seg fra sine personer og ironiserer over deres lidenskap. Mange mener at Claudel med denne 3. varianten har forrådt sin ungdoms store drama.

Avstandtagen

Likevel, med 3. versjon har Claudel nådd frem til en endelig avstandtagen fra sin store kjærlighet og en avklaring i forhold til krisen fra 1904. Men det er uten tvil 1. versjon av «Partage de Midi» som er blitt stående som kanskje det største kjærlighetsdramaet i fransk litteratur. Vel kan det inneholde teologiske svakheter i sluttscenen. Men en annen tolkning av disse teologiske elementene vil kunne gi dem en funksjon innen dikterverkets helhet som et uttrykk for menneskets fortvilede opprør mot sin skjebne.

«Dagskilje», som hadde premiere på Det Norske Teatret 10. oktober, er regissert av Liv Ullmann, som sammen med Svein Selvig har bearbeidet skuespillet. Oppsetningen er basert på 1. versjon, men sterkt forkortet. Fra 2. versjon er tatt med enkelte temaer, bl.a. den løftede hånden i sluttscenen.

«Partage de Midi» er tidligere oppført to ganger i Oslo under titlen «Dagen vender»; på Det Nye Teater i 1964-65 og på Torshovteatret i 1988. Men begge gangene var det 3. versjon, i Claes Gills oversettelse, som ble benyttet.

Minneord om søster Sunniva Dicker

Vår kjære medsøster, sr. Sunniva Dicker, døde 25. september i år i sitt hjemland Nederland i en alder av 90 år. Hun var født i Amsterdam og trådte inn hos St. Carolus Borromeus-søstrene i Maastricht i 1927. En av søstrene der, sr. Fulgentia, som hadde arbeidet på Hamar, fikk besøk av Sigrid Undset som også traff den unge postulanten med interesse for Norge - Sigrid Undset sa at hun burde ta klosternavnet Sunniva. Og slik ble det.

I 1943 reiste sr. Sunniva til Norge som utdannet lærer. Hun kom til Hamar, og de første årene underviste hun noen katolske barn. I 1940 opprettet hun St. Torfinn barnehage i en skomakerbrakke. Det var den første barnehagen her på Hamar. Det var ikke så enkelt den gang, ikke lett å skaffe stoler og bord, derfor ble margarinkasser brukt til dette formålet - vi har ennå et par eksemplarer! Her kan det passe å sitere fra en artikkel Randi Krohn skrev i lokalpressen ved St. Torfinns barnehages 50-årsjubileum: "Det er først og fremst de fem krigsårene og sr. Sunnivas pionerinnsettsats vi vil minnes. Til alle sine små venner, kull etter kull, ga hun en uvurderlig gave: sitt eget strålende eksempel, sin fromhet, sin tålmodighet og sin fine humor. Hun greide å finne frem til hvert barns egenart, og den lille barnehagen ble et vern for de små mot alt det vonde i de fem krigsårene."

Etter en del år i barnehagen ble sr. Sunniva utnevnt til priorinne på Hamar, senere var hun priorinne i Molde, Kristiansund og Bærum. På alle disse stedene var hun meget aktiv og viste stor interesse for økumenisk arbeid. Hun var også i flere perioder medlem av vårt vise-provinsiale styre.

Etter 45 år i Norge flyttet hun i 1979 tilbake til Nederland. Hun hadde fremdeles stor interesse for den katolske kirke i Norge og for alt som skjedde i Norge forøvrig. Hun beholdt også kontakt med flere av sine "gamle" elever. For noen år siden ble hun invitert til Hamar igjen. Kari Bay Haugen som hadde gått i barnehagen hos henne, laget da et vakkert TV-program om henne, et program som etter fleres ønske ble sendt i reprise.

Sr. Sunniva skrev en norsk grammatikk beregnet på de nederlandske søstre som kom til Norge.

De siste årene var hun nokså skrøpelig. Da jeg besøkte henne noen uker før hun døde, var hun henvist til rullestolen.

Sr. Sunniva var en stor og kjent personlighet, hun har i sitt liv betydd mye for mange mennesker. Hun døde i Ryckholt og ble gravlagt der.

Må Gud lønne henne for alt hun har gjort for sine medmennesker. Hun hvile i fred.

For St. Carolus Borromeus søstrene
Sr. Hilde Geers

etter for tilbøyelighetene til å stjele. Slik er det også for homoseksuelle. Vi krever med full rett at man arbeider med en slik legning, og ikke lever den ut fullt og hensynsløst. Jeg har samme syn som tidligere erkebiskop i Svenska Kyrkan, Bertil Werkström, - at en homoseksuell person er velkommen som prest dersom han er rede til ikke å leve ut sin homoseksualitet."

KMs artikkel kom før Vatikanets Enhetssekretariat på kort varsel ba erkebiskop

Hammer utsette et planlagt besøk hos paven den 10. oktober. En pressemelding fra Katolska Biskopsämbetet understreker at selv om både katolikker og andre kristne har kritisert det planlagte besøket, har den katolske kirke i Sverige ikke presset for avlysning: "Biskop Hubertus Brandenburg beklager det inntrufne og håper på en ny dato for Hammers besøk i Roma." Vatikanets avis, L'Osservatore Romano, fordømte i sommer Ecce homo-utstillingen.

Sverige: Jesuitt professor i medisinsk etikk

Pater Erwin Bischofsberger s.j. er utnevnt til professor i medisinsk etikk ved det kjente Karolinska institutet i Stockholm, skriver Katolskt Magasin. Og tilføyer: Det er første gang en katolsk prest innehar en slik tjeneste i Sverige.

St.Olavs lesere vil kjenne pater Bischofsberger fra artikler og notiser nettopp om medisinsk etikk, senest et innlegg i eutanasi-debatten.

Kjell Arild Pollestad's «Veier overalt»: Forfatter og prest går i takt 19

Et sted i sin nye bok lar Kjell Arild Pollestad det skinne igjennom at han ble forundret over at ingen vurderte hans forrige dagbokblader ut fra en litterær målestokk. Svaret er kort og greit: i «Parabol» var det for meget som stengte for en litterær vurdering, blant annet stadige utfall mot navngitte eller lett identifiserbare personer. Man forventer mer av en forfatter som også er prest, endog i dominikanerordenen. Desto gledeligere er det for denne anmelder å kunne gi uforbeholden ros til Kjell Arild Pollestad for «Veier overalt».

Bortsett fra noen små reminisenser av eselspark, bl.a. mot geistlige kolleger, viser Kjell Arild Pollestad med «Veier overalt» at han nå har åpnet for sitt litterære talent med den ståplass han nå engang har: dominikanerpaterens. Den store diktning er det ikke, men knakende godt forfatterskap.

I «Veier overalt» tar forfatteren oss med på reiser nok engang, men denne gang ikke bare i det ytre, men også innad, i menneskesjelen, mennesketanken, menneskehjertet. I de foreliggende dagbokblader 1996-1998 har forfatteren og presten inngått i en løfterik symbiose. Et sted i boken forstår leseren at forfatteren har kvittet seg med 20 kilo overvekt - det syns på omslagsbildet. Hva forfatteren ikke selv sier, er det leseren merker: at han også har kvittet seg med en del unoter som tidligere irriterte den voksne leser: sarkasmen mot medmennesker. Som om forfatteren ale ne var den altoverskuende og ufeilbarlige.

Den gode litteratur gir gjenkjennelse til leseren, hva så enn leserens ståplass er. «Veier overalt» ga mange slike gjenkjennelser til denne anmelder. Besøket i India med opphold i en indisk familie sammen med indisk-norske trossfeller; alle reisene på Sørlandsbanen; turene til Island og Færøyene; familiebandene på Jæren; opplevelsene på Mallorca, hvor han skriver sin bok om Thérèse av Lisieux, og hvor han møter norske pensjonister. Men alle de ytre beskrivelser er dempet ned til fordel for prestens innspill.

Kjell Arild Pollestad ønsker å bli bedømt som forfatter, og det er greit. Men han er nødt til å akseptere at det er som prest, dominikanerpater, han har sin identitet. I «Veier overalt» kommer denne identitet frem, og dermed skaper Kjell Arild Pollestad finlipt litteratur i dagbokgenren. Humoren er hele tiden tilstede, og takk for det. Feilskjærene er heldigvis få.

«Veier overalt» fortjener ros ikke bare for sin stil - som er flanørens -

men også for sitt innhold, som er prestens. Boken viser at forfatterpresten nå har kommet mange trinn oppover på den litterære stigen. Det Kjell Arild Pollestad skriver om, angår leseren - den leser som venter seg mer enn kjendiseri.

Med «Veier overalt» går forfatterens «Pegasus» i takt med hans «Identitet» som dominikanerpater, og som sagt: det vi leser gir gjenkjennelse. Bokens tittel er «Veier overalt». Spørsmålet denne anmelder ønsker å stille til forfatteren, er: Hvor går veien videre? «Veier overalt» viser en løfterik symbiose mellom forfatter og prest - kan vi håpe på at Kjell Arild Pollestad går videre på den veien? Som prest kjenner han lignelsen om talentene. Som forfatter kjenner han trangen til å meddele seg, til å nå frem. «Veier overalt», en virkelig god bok, forplikter forfatteren til nye bokbragder.

«Veier overalt» anbefales - boken gir både litterære opplevelser og ofte grunn til ettertanke.

Baby Johannessen

Kjell Arild Pollestad:
Veier overalt
Dagbok 1996-1998
286 sider
Cappelen 1998

Folkelig brobygger

Historiens første folkeopplysningspris ble nylig tildelt radioens P2, leser vi i "Tidssignalet", bedriftsavis for NRK. Det er Voksenopplæringsforbundet som står bak prisen, som ble overrakt P2s kanalsjef Bjarne Grevsgard av utdannings- og forskningsminister Jon Lilletun.

I juryens begrunnelse heter det at "prisvinneren har en utpreget evne til å unngå

konflikten mellom elitekultur og populærkultur, og blir dermed en folkelig brobygger".

I sin gratulasjonstale nevnte Lilletun blant annet at i P2s programmer får deltakerne komme med sine synspunkter og analyser uten at de til en hver tid blir avbrutt, skriver "Tidssignalet".

En medisin for vår tid: Frans av Assisi "Hva er det som gjør at folk er så glad i nettopp denne helgen?" lyder spørsmålet fra Vårt Lands medarbeider. "Han omvendte seg," svarer fransiskanerpater Ronald Hølscher, "og det står som noe stort for mange. Han var en slåsskjempe, en trubadur, en dyktig kjøpmann, en bedårer. Men så ga han avkall på alt dette." Men Hølscher minner også om at Frans aldri ble noen fanatiker. "Vi skal aldri bebreide rike

20 Helene M. Pande: Noe tung presentasjon av viktig tema

Et godt samliv for et voksent par innbefatter vanligvis også et godt sexliv sammen. Frykt for et uønsket svangerskap kan bli et stort problem for den ene eller begge parter. I dokumentet "Humanae vitae" fra juli 1968 fastslo pave Paul VI at kunstige befruktningshindrende midler ikke er tillatt etter katolsk syn. Det er imidlertid "tillatt at ektefellene praktiserer de ufruktbare perioder" (16). Billings "Ovulasjonsmetode" synes å være den hittil beste for å identifisere disse ufruktbare dagene i kvinnens menstruasjonssyklus. Det er derfor prisverdig at det er kommet en bok om denne nå 40 år gamle metode på norsk.

Metoden baserer seg på en nøye studering av det normale vaginalflyts utseende og konsistens gjennom sykklus. Dr. John Billing i Australia studerte variasjonen nærmere og fant at egglosningens (ovulasjonens) tidspunkt kunne bestemmes nøyaktigere enn med de tidligere metoder ("kalendermetode" og temperaturmålingsmetode).

En vesentlige del av vaginalflytet stammer fra livmorhalsen (cervix). I Norden er den svenske professor E Odeblad i Umeå kjent for sitt arbeid (fra begynnelsen av 60-årene) om cervix-sekretets forhold gjennom sykklus. Dette begrunnet og støttet Billings arbeider.

Metoden baserer seg på periodisk avholdenhet, forfatterne hevder at opp til halvparten av dagene i en typisk menstruasjonssyklus er ufruktbare, og at disse vanligvis er spredt gjennom hele sykklusen, slik at det ikke kreves avholdenhet i lengre perioder i noen sykklus. For å komme i gang er det nødvendig å starte med en måneds avholdenhet, og man må da og siden daglig

føre en journal over sekretets utseende og konsistens.

Boken omhandler altså et viktig tema som det har vært skrevet lite om i Norge hittil. Men når det er sagt, må en dessverre si at boken er ikke så godt lagt opp pedagogisk. Denne anmelder har undret seg over hvem boken egentlig har tatt sikte på. Muligens har man forsøkt å favne for bredt. For en leser med lite kjennskap til reproduksjonens fysiologi er beskrivelsen i de tre første kapitler for omfattende, og den gis et pseudovitenskapelig preg ved å ha en rekke henvisninger som en vanlig leser ikke vil ha noen nytte av. For en faglært leser vil henvisningene ha enda mindre verdi da 8 av 9 er mer enn 30 år gamle.

For ikke å miste motet under den noe lange innledningen, bør en leser som er interessert i å praktisere metoden, begynne med de tre kapitlene fra s 29 til 47 (Kapittel 4: "Nøkkelen til fertilitetskontroll - cervixsekretet", 5: "Hvordan du fører en sekretjournal" og 6: "Å praktisere metoden - retningslinjene). Det er upedagogisk at gode fotografier (av cervixsekretet) som ville beskrive langt mer enn ord, først er satt inn på side 127.

Kapitel 7 tar for seg vanlige spørsmål med svar og er nyttig lesning. Videre er det noe kortere kapitler om de spesielle forhold ved begynnelsen (ungdomsti-

den), ved slutten (menopausen) av den reproduktive periode og ved diegiving. Ikke minst viktig er kapitlet om hvordan par som ønsker graviditet, kan få vite når høydepunktet for fertilitet inntreffer.

Boken er helt fri for samvittighetsmessige begrunnelser for å bruke metoden, og det er sikkert et klokt valg av forfatterne. Derimot har de falt for fristelsen til å sitere gamle og uriktige påstander om de kunstige preventive midlers bivirkninger og farer. Dette skjemmer boken og er egentlig helt unødvendig å ta med. Det er nødvendig å imøtegå noen av disse påstander. Det er ikke kjent at "tidligere bruk av "pillen" gir økte misdannelser hos fosteret", og det kjennes derfor ingen "helsemyndigheter (som) frarår bruk av piller 4 måneder før graviditet". Det er heller ikke kjent at det er vanskeligere å bli gravid etter bruk av "pillen", og at denne gir forandringer av cervix som kan vare opp til 2 år. (Anmelder har for sikkerhets skyld konferert med prof. P Børdahl på Rikshospitalets kvinneklinikk for å være helt oppdatert). Et lite avsnitt om at man med metodens hjelp har kunnet bestemme hvilket kjønn et foster skulle få, (med 98 % treffsikkerhet) burde vært luket bort.

Oversetteren har brukt en del uvanlige ord. Forlaget burde hatt mer hjelp av en medisinsk skolert konsulent. Særlig er det uheldig at beskrivelsen av det fertile sekret (som hele metoden baserer seg på) gir mulighet for misforståelser. Dette sekret er glatt, klart og har en elastisitet som gjør at det kan trekkes ut i tråder. I boken omtales det konsekvent som "trevlet" og noen steder som "sleipt". Ordet "ben" (engelsk "bone") brukes mange steder hvor det egentlig menes knokler. Blodpropp kalles "blodlevringer".

Også ellers virker oversettelsen ikke helt godt gjennomarbeidet og med en del norske formuleringer. Det engel-

Helene M. Pande - pensjonert barnelege, kjenner familieplanleggingsproblematikken bl.a. fra periodisk arbeid i Afrika og Midtøsten.

mennesker at de har utsøkt mat og fine klær. Men selv skal vi utøve bot," var Frans av Assisis egne ord.

"Frans er en medisin for vår tid. Vi er altfor rastløse og urolige for å miste det vi eier," sier Ronald Hølscher. Som gjerne siterer noen ord av pave Johannes Paul II, uttalt ved Frans av Assisis grav for noen år siden: "Sannelig, Frans var stor i det trettedende århundre. Men vi kan trygt si at han er blitt enda mer betydningfull gjennom årene - frem til i dag."

Bispesynoden år 2000 forberedes

Katolske biskoper verden over har nylig mottatt det første forberedende dokument, det såkalte "lineamenta", til bispesynoden i Roma i år 2000. Sammen med lineamenta får biskopene også et spørreskjema. "Biskopen, en tjener for Jesu Kristi evangelium, verdens håp" er tittelen på lineamenta og viser til biskopenes sentrale oppgave: å forkynne evangeliet. Dette forkynneroppdrag gjelder ikke bare innad i kirken, men omfatter "alle mennesker".

Synoden skal se prestens embede og rolle i lys av dagens situasjon som preges av synkende "forkynnesiver" og økende privatisering og "subjektivering" av troen. Det synkende antall prester gir også grunn til bekymring, heter det i lineamenta. Nøyaktig tidspunkt for synoden er ikke bestemt. I november i år møtes biskoper fra Australia og Oceania til kontinentalsynode i Roma; neste år står et europeisk bispemøte på dagsordenen. RM

ske ord "love" betyr nok å elske, men vi litt skye nordmenn har mange synonymer vi foretrekker, og "kjærlige" ville vel passet bedre i setningene om at paret i de avholdende perioder må vise "elskende hensyn", "elskende forståelse", "elskende kommunikasjon".

Boken har mange sitater fra fornøyde kvinner. Det ville vært supplerende med noen reaksjoner også fra menn.

Ingen prevensjonsmetoder er 100 % sikre, heller ikke kirurgisk sterilisering. Selv om forfatterne hevder en metodeeffektivitet på over 99 %, må man regne med at den er noe mer usikker enn mange av de "kunstige". Den egner seg derfor best for par som vet at om de "mislykkes", og det blir en graviditet, så vil barnet bli mottatt med takknemlighet og glede. Med dette forbehold kan man bare gjenta at det er prisverdig at metoden blir bedre kjent. Men en skulle sterkt ønske seg en kortere fremstilling, befridd for en del unødvendig stoff og ikke minst dubiøse eller uriktige avsnitt. Det er positivt at det på tittelsidene er oppgitt en lege i Trondheim og en sosionom i Fredrikstad i tillegg til Katolsk Informasjonstjeneste, som kan instruere metoden.

Metodens prinsipp har fått fornyet aktualitet ved at det nå snart også her i Norge lanseres et lite instrument for hjemmeanalyse (av kvinnens urin) som analyserer de hormonsvingninger som er bakgrunnen for fertilitetssvingningene.

Dr. Evelyn Billings & Ann Westmore:
Billingsmetoden

for naturlig familieplanlegging
St Olav Forlag 1998.

Ny utgave, Fullstendig revidert og oppdatert.

Oversatt av Gunnar Wicklund-Hansen.

Om "Humanæ vitæ" og samvittigheten

"Sommeren 1968 slo pave Paul VI Rundskriv 'Humanæ vitæ' ned i den ellers fredelige ferieatmosfære," skriver biskop John W. Gran i sin lille historikk ved Den nordiske bispekonferanses 25-årsmerking i 1985. Biskopene "la til side en lang og velforberedt sakliste for å forfatte et hyrdebrev som skulle sendes ut samtidig med at oversettelsen av rundskrivet forelå. Hyrdebrevet bidro til å gjøre det lettere for nordiske katolikker å godta rundskrivets bestemmelser."

I hyrdebrevet fastslår biskopene at rundskrivelse "i en grad som kanskje aldri tidligere, har ført til forskjellige meningsytringer, diskusjoner og protester. Mens noen godtar den fullt ut, blir den av andre helt eller delvis avvist". Innvendingene kommer ikke bare fra dem som "i luksus og nytelser ser livets sanne mening og mål (-) det finnes også troende som er skuffet, og det ikke på grunn av lettferdig nytelsesyke, men ut fra erkjennelsen av sitt ansvar såvel for de enkelte ekteskap som for menneskeheten som helhet. (-) I denne situasjon ligger det oss sterkt på hjerte å fremheve encyklikaens positive verdier. En oppmerksom gjennomlesning av dokumentet viser at pavens dypeste og egentlige hensikt har vært på den mest omsorgsfulle måte å forsvare det kristne ekteskap, som et menneskelig fellesskap, der kjærlighetens helt personlige karakter understøttes av Guds nåde." Biskopene understreker at "det kirkelige læreembedets oppgave er å yte de troende en effektiv hjelp på deres ofte vanskelige livsferd". Og de minner om "den viljens og forstandens religiøse beredvillighet" de troende særlig skylder å vise "den romerske biskops uomtvistelige læreembede, også når han ikke uttaler seg 'ex cathedra'. (-) Men når en eller annen av tungtveiende grunner allikevel ikke kan bli overbevist av rundskrivelsens argumenter, så er det alltid blitt anerkjent at man kan ha en annen oppfatning enn den

som blir fremstillet i en ikke-ufeilbar kirkelig uttalelse. Ingen må derfor på grunn av en slik avvikende mening alene, bli stemplet som en dårlig katolikk. (-)

Rundskrivelsen innbyr oss også til å si noen ord om de alvorlige samvittighetsproblemer som den stiller oss alle overfor. Samvittigheten er ikke noe slags intuitivt instinkt eller en medfødt verdimåler. Den funksjonerer ved å gjøre bruk av den vanlige erkjennelsesevne og anvender moralske prinsipper på den praktiske handling. Samvittigheten trenger derfor å formes, oppdras og tilføres kunnskaper. I denne prosess må der såvel i samfunnets som i den enkeltes liv regnes med en vekst i modenhet som bl.a. gir seg uttrykk i å ta andres erfaringer med i betraktningen. Samvittigheten skaper således ikke sine egne normer, men erkjenner dem som forpliktende uavhengig av den enkeltes egne ønsker. Av denne grunn trenger samvittigheten visse faste og sikre normer for at den i hvert enkelt tilfelle kan treffe en beslutning. En katolikk finner slike normer i Guds åpenbaring, i kirkens lære, i den naturlige morallov osv. (-) enhver kristen (vil) alvorlig anstrenge seg for å forstå betydningen og rekkevidden av disse normer, og således tilegne seg en stadig bedre informert samvittighet.

Imidlertid står det under enhver omstendighet fast at ingen må handle mot sin samvittighet. Det er mulig at samvittigheten tar feil, eller at en nøyer undersøkelse av spørsmålet er nødvendig, men aldri er det tillatt å handle mot en overbevisning. Enhver som virkelig har gjort sitt beste for å bli klar over de riktige retningslinjer, forblir under alle omstendigheter, og i hvert enkelt tilfelle, personlig ansvarlig for disse retningslinjers praktiske anvendelse. Ingen, heller ikke kirken, kan løse noen fra forpliktelsen til å følge sin egen samvittighet og til å bære det ansvar det medfører," skriver biskopene.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 66 99 74 00 - SERVICE 66 84 84 86

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

22

Liturgisk kalender

NOVEMBER

Lør 7 Fil 4,10-19; Luk 16,9-15

SØN 8 32. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR. 2 Makk 7,1-2.9-14; 2 Tess 2,16-3,5; Luk 20,27-38

Man 9 LATERANKIRKENS VIGSELSFEST. Esek 37,1-2.8-9,12; 1 Kor 3,9b-11.16-17; Joh 2,13-22

Tir 10 Den hl. Leo den Store. Tit 2,1-8.11-14; Luk 17,7-10

Ons 11 Den hl. Martin av Tours. Tit 3,1-7; Luk 17,11-19

Tor 12 Den hl. Josafat. Filem 7,20; Luk 17,20-25

Fre 13 2 Joh 4-9; Luk 17,26-37

Lør 14 3 Joh 5-8; Luk 18,1-8

SØN 15 33. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR. Mal 4,1-2a; 2 Tess 3,7-12; Luk 21,5-19

Man 16 (Den hl. Margrete av Skottland) (Den hl. Gjertrud) Åp 1,1-4 og 2,1-5a; Luk 18,35-43

Tir 17 Den hl. Elisabeth av Ungarn. Åp 3,1-16.14-22; Luk 19,1-10

Ons 18 (Vigselsfesten for Peters og Paulus' basilikaer i Roma) Åp 4,1-11; Luk 19,11-28

Tor 19 Åp 5,1-10; Luk 19,41-44

Fre 20 Åp 10,8-11; Luk 19,45-48

Lør 21 Jomfru Marias fremstilling i Templet. Åp 11,4-12; Luk 20,27-40

SØN 22 KRISTI KONGEFEST. 2 Sam 5,1-3; Kol 1,12-20; Luk 23,35-43

Man 23 (Den hl. Klemens I) (Den hl. Kolumban) Åp 14,1-3.4b-5; Luk 21,1-4

Tir 24 Den hellige Andreas Dung-Lac og ledsagere - de vietnamesiske martyrer. Åp 14,14-20a; Luk 21,5-11

Ons 25 Den salige Niels Steensen. Åp 15,1-4; Luk 21,12-19

Tor 26 Åp 18,1-2.21-23; Luk 21,20-28

Fre 27 Åp 20,1-4.11-21,2; Luk 21,29-33

Lør 28 Åp 22,1-7; Luk 21,34-36

SØN 29 1. SØNDAG I ADVENTSTIDEN. Jes 2,1-5; Rom 13,11-14; Matt 24,37-44

Man 30 DEN HL. ANDREAS. Rom 10,9-18; Matt 4,18-22

DESEMBER

Tir 1 Jes 11,1-10; Luk 10,21-24

Ons 2 Jes 25,6-10a; Matt 15,29-37

Tor 3 Den hl. Frans Xavier. Jes 26,1-6; Matt 7,21.24-27

Fre 4 (Den hl. Johannes av Damaskus) Jes 29,17-24; Matt 9,27-31

Lør 5 Jes 30,19-21.23-26; Matt 9,35-10,1.6-8

SØN 6 2. SØNDAG I ADVENTSTIDEN. Jes 11, 1-10; Rom 15,4-9; Matt 3,1-12

Man 7 Den hl. Ambrosius. Jes 35,1-10; Luk 5,17-26

Tir 8 JOMFRU MARIAS UPLETTEDE UNNFANGELSE. 1 Mos 3,9-15.20; Ef 1,3-6.11-12; Luk 1,26-28

Ons 9 Jes 40,25-31; Matt 11,28-30

Tor 10 Jes 41,13-20; Matt 11,11-15

Fre 11 (Den hl. Damasus I) Jes 48,17-19; Matt 11,16-19

Lør 12 (Den hl. Johanna Fransiska av Chantal) Jes 48,1-4.9-11; Matt 17,10-13

SØN 13 3. SØNDAG I ADVENTSTIDEN. Jes 35,1-6a.10; Jak 5,7-10; Matt 11,2-11

En del stoff som vi forespeilet våre lesere ville bli å finne i dette nummer, må dessverre stå over på grunn av plassmangel.
Men følg med fremover - det kommer!

St. Olavs redaksjon

Bønnens apostolat i november og desember:

For alle som ligger under for stoffmisbruk, og for dem som arbeider for å få dem på bena igjen.

At sektenes fremgang må anspore lokalkirkene til økt oppmerksomhet overfor Åndens ekte gaver.

*

At den fattige og ydmyke Kristus må vekke kirken til større solidaritet med de lidende og utstøtte.

At regjeringer og internasjonale organisasjoner må beskytte det ufødte liv og gjøre mer for å hindre vold mot mindreårige.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune
Liv Greni
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.
Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 210,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

BOKHANDEL

Akersveien 14 - 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63
E-post:
st.olav.bokhandel.@os.telia.no.

Som dere sikkert vet, feirer vi i år 900-års-jubileum for Hildegard av Bingens fødsel (1098-1179).

Vi har i denne anledning trukket fram gammelt og nytt stoff innen litteratur og musikk og lister opp flg.:

LITTERATUR:

Genz, Randi Gunderson: Hildegard av Bingens urtehage. Paxforl. -98. Kr. 278,-
Tillish, R M.: At slå rødder i solen. Tekster om og av H. af B. Materialsentr. -93. Kr. 89,-
Hildegard av B.: Scivias. The Classics of Western Spirituality. Paulist Press -90. Kr. 221,-
Lagefoged, J.: Hildegards lægebog. Rhodos forl. -97. Kr. 325,-
H. av B.: Den himmelska harmonien. Lit. lyrik ock spelet om krafterna. Artos Kr. 118,-
Hildegard av Bingen: Hennes liv - hennes tekster. Cordia -97. Kr. 286,-
Kjærulf, Kirsten: Den ildfydte kraft. Danske Gyldendal forl. Kr. 349,-
Pernoud, Regine: Hildegard von B. Ihre Welt - Ihr Wirken - Ihre Vision. Herder -96. Kr 289,-

MUSIKK:

A Feather on the breath of God. Sequences and Hymns. Gothic Voices. Kr. 182,-
Lieder und Antiphonen (Også med Dunstable og Dufay) Kr. 136,-
Celestial Stars. Ensemble für Frühe Musik. Kr. 182,-
Ordo Virtutum. The Souls Journey. Kr. 179,-
Laudes de Sainte Ursule. Ensemble Organum. Kr. 182,-
Alba. Music from Symphonia Harmonia Caelestium Revelationum. Kr. 189,-
Canticles of Ecstasy. Sequentia. Kr. 182,-

Åpningstider:

Mandag.-Fred.: 10.00-17.00
Lørdag: 10.00-14.00

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk
på tiden

Den store revejakten

Du har vel i det minste sett revejakt på TV? Scenen er gårds-plassen foran et gods. Mikkel rev, enten han har tatt for seg i hønsegården eller ei, vet ennå ikke at han spiller hovedrollen i den store jakten. Blodhundene står klare og sliter i lenkene. Jegerne, skapningens herrer, sitter høyt til hest i sine røde jakker, ulastelige ridebukser og blankpussede ridestøvler. En skål til «The master of the hunt» - jegermesteren, så blåses det i jakthornet - «Tally ho!» - og jakten er i gang. Mikkel har lusket omkring i sine egne ærender. Før han får sukk for seg, har han koblet av hunder i hælene. Jakten går høyt og lavt, gjennom busker og kratt, over bekkedar, over og under hekker og gjerder - Mikkel foran, hundene bak, og rytterne aller bakerst, som kommer med ildnende tilrop til hundene (og til hverandre). Jakten er ikke over før reven ligger der med brukket nakke etter et vellykket hundebitt. Han har hverken gjort hunder eller jegere fortred akkurat nå; ikke trenger de ham for matens skyld heller - men jakt er jakt, og makt er makt.

Siden flertallet av St. Olavs lesere tilhører en Kirke med en over tusenårig tradisjon med å tolke selv de enkleste historiske fortellinger allegorisk, er det vel nok å gi et par stikkord: Mikkel rev er den ame-

rikanske presidenten, hundekoblet er de 78 FBI-agentene som har vært i hælene på ham i minst fire år på de amerikanske skattebetalernes bekostning, jegerne sitter i den amerikanske kongressen; flertallet er republikanere, men noen demokrater har sluttet seg til jakten i siste liten for ikke å bli stående utenfor. Godset er Det hvite hus, naturligvis, og Mr. Starr, den uavhengige anklageren, er selve jegermesteren. «Før i tiden drepte de presidenter de ikke likte», sa den amerikanske forfatteren Toni Morrison i et TV-intervju nylig; «nå begår de bare «character assassination» - de dreper presidenten ved å ødelegge ryktet hans.»

For et land som vårt, hvor blodspott blir betraktet med opprørt moralsk forargelse, enten det gjelder hanekamper, tyrefekting eller revejakt, er det ufattelig at mediene har ofret så mye sendetid og spalteplass på en så brutal menneskejakt for åpen scene. Her er det ikke bare snakk om avvik fra vanlige rettsregler, her er det begått grove brudd på menneskerettighetene til landets lovlige valgte president, utført av landets lovgivende forsamling, og sist og aller verst, et direkte angrep på kristen nestekjærlighet.

Men grunnen til at jeg plager St. Olavs lesere med denne skitne jakten er ikke dens kvaliteter, som kan vekke forundring eller avsky, eller hva slags reaksjoner det enn måtte være. Grunnen er å advare mot det skremmede hatet - Ondskapen - som er drivkraften bak den offentlige revejakten på Clinton. Torturofre snakker nødig om overgrepene de har vært utsatt for: de er redde for at tilhøreren ikke skal tåle det. De har rett: Ondskap er smittsomt, takket være de globale mediene blir hele kloden smittet samtidig. Toleransen for overgrep blir høyere

og høyere. Et tabu ble brutt med atombombene i 1945, et annet med drapsforsøket på paven. (Presidenter var blitt drept for åpen scene - bokstavelig talt - før Kennedy). Et tredje og et fjerde tabu blir brutt nå, med kaldt overlegg, av den lovgivende forsamling i «et av verdens største demokratier» gjennom bruddet på rettssikkerheten - selv for en sittende president - og det grove overgrepet på privatlivets fred, ved å legge ut alle opplysninger, inklusive løgn og sladder, fra Starr-rapporten, ikke bare på internett, men også i bokform (100 000 eksemplarer i første opplag) og på video (Clintons storjury-forklaring). Og enda er ikke presidenten dømt for noen ting.

Utbombingen av Kosovo og sultkatastrofen i Sudan er grove manifestasjoner av det Onde i verden. Overgrepene mot president Clinton er av mer subtil art, men like ondsinnede. «Vær nøkterne og våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke,» sier apostelen Peter i 1. Peters brev. Han kan skjule seg i revejakter også.

Br. Anton

«Hei, vi er nettopp flyttet inn ved siden av, og for å spare tid, har vi laget denne videoen om livet vårt frem til nå.»